NCC INDUSTRY AB

UNDERLAG FÖR AVGRÄNSNINGSSAMRÅD

ANSÖKAN OM TILLSTÅND TILL BERGTÄKT, VATTENVERKSAMHET SAMT ÅTERVINNINGSVERKSAMHET M.M. PÅ FASTIGHETERNA KALSTA 4:1 OCH OXLÅNGSTORP 1:1 I KATRINEHOLMS KOMMUN, SÖDERMANLANDS LÄN

2026-10-12 Rev. 2026-11-19

UNDERLAG FÖR AVGRÄNSNINGSSAMRÅD

NCC Industry AB

KONSULT

WSP Sverige AB
Box 574
201 25 Malmö
Besök: Jungmansgatan 10
Tel: +46 10 7225000
WSP Sverige AB
Org nr: 556057-4880
Styrelsens säte: Stockholm
www.wsp.com

KONTAKTPERSONER

NCC Industry AB
Heidi Himmelskog, råvaruhandläggare
072-228 55 96, heidi.himmelskog@ncc.se

WSP Sverige AB
Kalle Andersson, miljökonsult
010-722 91 69, kalle.andersson@wsp.com

UPPDRAGSNAMN
Mörtsjön MKB

UPPDRAGSNUMMER
SE0073938.0623

FÖRFATTARE
Kalle Andersson

DATUM
2026-10-12

ÄNDRINGSDATUM
2026-11-19

Granskad av
Ida Davidsson

INNEHÅLL

1 INLEDNING OCH BAKGRUND 4

2 ADMINISTRATIVA UPPGIFTER 5

3 VERKSAMHETSBESKRIVNING 5

3.1 AVGRÄNSNING OCH OMFATTNING 5

3.2 BEHOVET AV BERGMATERIAL OCH NATURRESURSHUSHÅLLNING 8

3.3 MILJÖFARLIG VERKSAMHET 9

3.4 VATTENVERKSAMHET 10

3.5 SEVESOVERKSAMHET 11

3.6 ARBETSTIDER 12

3.7 TRANSPORTER 12

3.8 ENERGIANVÄNDNING 13

3.9 VATTENFÖRSÖRJNING 14

3.10 EFTERBEHANDLING 14

3.11 ANPASSNINGAR OCH PLANERADE SKYDDSÅTGÄRDER 14

4 LOKALISERING 15

4.1 PLATS OCH OMGIVNING 15

4.2 GEOLOGI 15

4.3 PLANFÖRHÅLLANDEN 16

5 MILJÖNS KÄNSLIGHET I OMRÅDEN SOM KAN ANTAS BLI PÅVERKADE 18

5.1 YTVATTEN OCH MILJÖKVALITETSNORMER 18

5.2 GRUNDVATTEN 19

5.3 SKYDDADE OMRÅDEN OCH RIKSINTRESSEN 21

5.4 ÖVRIGA NATURVÄRDEN 22

5.5 KRINGBOENDE 25

5.6 KULTURMILJÖ 26

6 FÖRUTSEDDA MILJÖEFFEKTER 27

6.1 BULLER OCH TRANSPORTER 27

6.2 VIBRATIONER, LUFTSTÖTVÅGOR OCH STENKAST 28

6.3 YTVATTEN 28

6.4 GRUNDVATTEN 29

6.5 NATURMILJÖ 29

6.6 KULTURMILJÖ 29

6.7 LANDSKAPSBILD OCH REKREATION 30

6.8 AVFALLS- OCH KEMIKALIEHANTERING 30

6.9 UTSLÄPP TILL LUFT, DAMNING OCH LUKT 31

6.10 VERKSAMHETENS KLIMATPÅVERKAN 31

6.11 SÅRBARHET FÖR KLIMATFÖRÄNDRINGAR OCH YTTRE HÄNDELSER 31

6.12 RISK OCH SÄKERHET 32

7 FÖRSLAG TILL SAMRÅDSKRETS 32

8 PLANERADE UTREDNINGAR 32

9 FÖRSLAG TILL AVGRÄNSNING AV MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNINGEN 33

10 FÖRSLAG TILL INNEHÅLLSFÖRTECKNING I MKB 33

11 REFERENSER 33

1 INLEDNING OCH BAKGRUND

NCC Industry AB (nedan kallat NCC eller Bolaget) är uppbyggt kring produktion av stenmaterial och asfalt samt asfaltbeläggning. Verksamheten är uppdelad i två divisioner, Stone Materials och Asphalt. De olika delarna hänger ihop och bildar en naturlig förädlingskedja som är väl integrerad med NCC:s bygg- och anläggningsverksamhet. Stenmaterial, som i huvudsak utvinns i egna täkter, används både vid asfaltproduktion och som insatsmaterial i bygg- och anläggningsprojekt. Asfalten tillverkas i egna asfaltverk och används sedan i olika typer av vägbeläggningar.

Verksamheten i Mörtsjön har bedrivits sedan år 2003 och övertogs av NCC 2008. Täkten har ett strategiskt fördelaktigt läge i försörjningsområdet kring Katrineholm och har därför stor betydelse för bygg- och anläggningsindustrins behov av ballastmaterial. Grundtillståndet för verksamheten är daterat 2013-12-04 och gäller till 2033-12-31. Med anledning av den stora efterfrågan på material från täkten kommer dock inte de tillståndsgivna mängderna räcka så länge. Därför påbörjas nu, genom detta samråd, arbetet med att söka nytt tillstånd.

Förutom täktverksamhet avses tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken sökas för införsel och återvinning av externa massor så som jord- och schaktmassor, betong, tegel, spårballast, returasfalt och entreprenadberg. I verksamheten planeras även för kompostering och jordtillverkning samt användning av externa jord- och schaktmassor för interna efterbehandlingsändamål.

Fortsatt brytning på djupet föranleder ett behov av grundvattenbortledning, för vilket det kommer att sökas tillstånd till vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken.

Närheten till Natura 2000-området Barrsjömossen gör att det i samrådsskedet inte går att utesluta sådan påverkan som även kräver tillstånd enligt 7 kap. miljöbalken.

Samrådet avser även verksamhet som omfattas av den lägre kravnivån enligt lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (”Sevesolagen”). Detta eftersom mängden sprängmedel som används kan överstiga 10 ton, dock underskrida 50 ton, vid ett enskilt tillfälle.

Den planerade verksamheten bedöms således vara tillståndspliktig enligt bestämmelser i 9 och 11 samt eventuellt 7 kap. miljöbalken. Detta betyder att en specifik miljöbedömning ska genomföras, vilket innebär att en miljökonsekvensbeskrivning tas fram av den som avser att bedriva verksamheten i ett samrådsförfarande och att prövningsmyndigheten vid tillståndsprövningen slutför miljöbedömningen.

Den aktuella verksamheten ska enligt bestämmelserna i 6 § miljöbedömningsförordningen (2017:966) antas medföra betydande miljöpåverkan, vilket innebär att samrådsförfarandet ska inledas med ett avgränsningssamråd. Något undersökningssamråd har därför inte genomförts.

Föreliggande handling utgör underlag för det avgränsningssamråd som enligt bestämmelserna i 6 kap. 30 § miljöbalken ska hållas med länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten och de enskilda som kan antas bli särskilt berörda av verksamheten samt med de övriga statliga myndigheter, de kommuner och den allmänhet som kan antas bli berörda av verksamheten.

NCC önskar nu synpunkter när det gäller miljökonsekvensbeskrivningens innehåll och utformning samt om den planerade verksamhetens lokalisering, omfattning, utformning och de miljöeffekter som verksamheten kan antas medföra i sig eller till följd av yttre händelser.

Detta är en reviderad version av samrådsunderlaget, daterat 2026-10-12, efter synpunkter på samrådsmötet med Länsstyrelsen och kommunen. Ändringar är gjorda i kapitel 3.3.1, 3.5.2, 4.3, 6.2 och 7.

2 ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Verksamhetsutövare:	NCC Industry AB
Organisationsnummer:	556302–3307
Postadress:	Gjuterigatan 5, 582 73 Linköping
Besöksadress:	Bie Mörtsjön, Katrineholm
Kontaktperson:	Heidi Himmelskog, Råvaruhandläggare
	072-228 55 96, heidi.himmelskog@ncc.se
Anläggningsnamn:	Bergtäkt Mörtsjön
Fastighetsbeteckningar:	KALSTA 4:1, OXLÅNGSTORP 1:1
Kommun och län:	Katrineholms kommun, Södermanlands län

3 VERKSAMHETSBESKRIVNING

3.1 AVGRÄNSNING OCH OMFATTNING

3.1.1 Befintlig verksamhet

NCC bedriver täkt- och återvinningsverksamhet på platsen redan idag i enlighet med ett grundtillstånd från Länsstyrelsen Uppsala län, daterat 2013-12-04. Beslutet från länsstyrelsen överklagades, varpå Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt ändrade ett antal villkor i en dom daterad 2015-04-02, målnummer M 7587–13.

Ändringstillstånd meddelades 2026-05-21, avseende ökade årliga brytmängder, varpå ett beslut på anmälan om ändring av verksamheten, avseende försäljning av avbaningsmassor upp till en mängd av 50 000 ton per år, fattades av länsstyrelsen 2026-06-02.

Sammantaget har NCC idag tillstånd att fram till och med 2033-12-31 bryta 5 000 000 ton berg och att försälja 400 000 ton avbaningsmassor. Årligen får maximalt 600 000 ton berg brytas och 50 000 ton avbaningsmassor försäljas. Vidare får mottagning, sortering, mekanisk bearbetning och återvinning ske av inert bygg- och rivningsavfall samt tillverkning av jord. Max 30 000 ton icke farligt avfall får mellanlagras i verksamheten och avfall får användas för anläggningsändamål där föroreningsrisken är ringa.

Det befintliga verksamhetsområdet upptar en yta om ca 54 ha varav brytområdet utgör ca 27 ha. Brytning får ske ned till ett maximalt brytdjup om +60 m i höjdsystemet RH70. Översatt till det nu använda höjdsystemet RH 2000 är skillnaden obetydlig.

3.1.2 Planerad verksamhet

Den planerade verksamheten innebär fortsatt täkt av berg, nyttiggörande av avbaningsmassor genom förädling och försäljning samt återvinning av externa massor på fastigheterna Kalsta 4:1 och Oxlångstorp 1:1 i Katrineholms kommun. Detta innebär att fastigheten Kalsta 4.2, som ingår i det befintliga verksamhetsområdet, utgår från det planerade verksamhetsområdet.

Fortsatt brytning avses ske inom gällande tillståndsgivna gränser samt inom ett något utökat område söderut. Delar av det befintliga brytområdet i väster lämnas utanför det planerade, se Figur 3.1 och Figur 3.2.

Det planerade verksamhetsområdet omfattar ca 52 ha varav brytområdet utgör ca 26 ha. Brytning planeras ske med ytterligare en pall på djupet ned till +40 i höjdsystemet RH 2000.

Planerad verksamhet avser brytning av totalt 14 miljoner ton berg till och med 2050-12-31. Under denna tid avses också försäljning ske av maximalt 720 000 ton avbaningsmassor. Årligen avses maximalt 700 000 ton berg brytas och 100 000 ton avbaningsmassor försäljas, men normalt förväntas årsmängderna bli mindre.

Såväl NCC som övriga aktörer på marknaden arbetar aktivt för att öka andelen återvunna produkter för användning inom bland annat anläggningsändamål och asfalttillverkning. Det gör också att behovet av platser för bearbetning och hantering av återvinningsmaterial växer. Därför planeras för fortsatt och utökad införsel, bearbetning, återvinning och förädling av externa massor i Mörtsjön.

Maximalt 150 000 ton externa massor som kan komma att klassas som icke-farligt avfall planeras att föras in för återvinning. Exempel på avfallstyper är betong, tegel, schaktmassor och spårballast.

Vidare avses maximalt 150 000 ton övriga externa massor tas emot. Det handlar främst om returasfalt som har rätt kvalitet för användning som insatsvara i produktionen av ny asfalt samt entreprenadberg som direkt kan ersätta och komplettera brytning av jungfruligt berg för aktuella ändamål.

Därtill planeras för tillverkning av jord upp till en mängd av 50 000 ton per år. Jordtillverkning avses ske genom mekanisk bearbetning, blandning och/eller kompostering av aktuella insatsvaror.

Slutligen planeras för införsel av externa jord- och schaktmassor för släntjusteringar och andra efterbehandlingsåtgärder i täkten. Uppskattningar visar att det under tillståndstiden kan komma att uppstå ett behov av massor, som inte kan uppfyllas av internt uppkomna avbaningsmassor, för efterbehandlingen.

Den planerade verksamheten innebär att inläckande grundvatten och nederbörd kommer att behöva ledas bort från brytområdet i syfte att kunna röra sig och arbeta i täkten i torrhet. För grundvattenbortledning söks tillstånd till vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken.

Figur 3.1 *Översiktlig lokalisering för bergtäkt Mörtsjön. VO = Verksamhetsområde.*

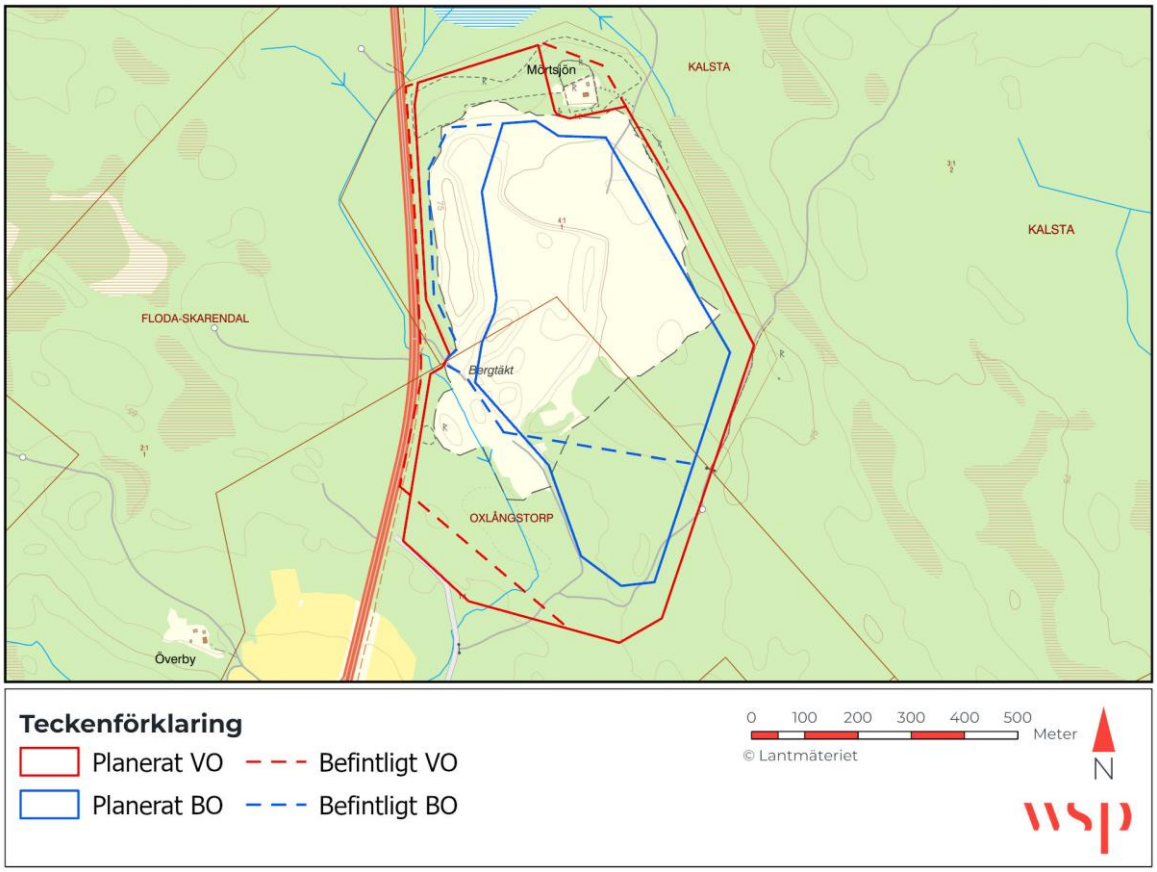

Figur 3.2. *Planerade samt nu gällande gränser för verksamheten. VO = Verksamhetsområde, BO = Brytområde.*

I Tabell 3.1 sammanfattas omfattningen av den planerade verksamheten i relation till den nu tillståndsgivna.

Tabell 3.1. *Omfattning av planerad verksamhet i jämförelse med befintliga förhållanden.*

	Planerade ansökta (maximala) förhållanden	**Nu gällande tillstånd**
Tillståndstid	Till 2050-12-31	Till 2033-12-31
Brytning av berg	14 miljoner ton, totalt 700 000 ton/år	5 miljoner ton, totalt 600 000 ton/år
Försäljning av avbaningsmassor	720 000 ton, totalt 100 000 ton/år	400 000 ton, totalt 50 000 ton/år
Hantering och återvinning av externa massor för extern användning	300 000 ton/år varav max 150 000 icke-farligt avfall. *	Ja. Mängder ej reglerade, dock max 30 000 ton avseende mellanlagring.
Införsel och återvinning av jord- och schaktmassor för anläggningsändamål	Ja.	Ja.
Jordtillverkning och kompostering	Ja. Max 50 000 ton/år	Ja, jordtillverkning inom ramen för verksamhetskod 90.110.
Verksamhetsområde	Ca 52 ha	Ca 54 ha
Brytområde	Ca 26 ha	Ca 27 ha
Brytdjup, max	+40 i RH 2000	+60 i RH 70
Tillstånd vattenverksamhet	Ja	Nej
Arbetstider	Normalt helgfri mån-fre kl. 06-22. Kommande bullerutredning blir styrande för ev. undantag.	Normalt vardagar kl. 06-22. Undantag bl.a. för särskilt bullrande moment.

* Eventuellt entreprenadberg ersätter brytning av berg i motsvarande mängd. Dvs. om det tas emot 100 000 ton entreprenadberg ett år kommer det att brytas max 600 000 ton berg det året.

3.2 BEHOVET AV BERGMATERIAL OCH NATURRESURSHUSHÅLLNING

Bergtäkt Mörtsjön har ett strategiskt läge i försörjningsområdet kring Katrineholm och har därför stor betydelse för bygg- och anläggningsindustrins behov av ballastmaterial. Efterfrågan på material är mycket stor regionalt, med många olika pågående och kommande byggprojekt. NCC bedömer sammanfattningsvis att det finns ett stort behov av planerad täktverksamhet. Att samlokalisera bergtäkt med återvinningsverksamhet gör samtidigt att Bolaget kan utveckla och säkerställa en god hushållning med naturresurser.

Tillståndsansökan kommer ytterligare att belysa behovet av bergtäkten och återvinningsverksamheten på den aktuella platsen.

3.3 MILJÖFARLIG VERKSAMHET

3.3.1 Täktverksamhet

Planerad täktverksamhet avses att bedrivas enligt sedvanlig branschpraxis. Inledningsvis behöver den jord som överlagrar berget schaktas bort som en förberedelse för borrning. Detta moment kallas avbaning och utförs vanligen med grävmaskin eller hjullastare. Avbaningsmassorna kommer tillfälligt att läggas i upplag och därefter säljas som komplement till det jungfruliga berget för extern användning som anläggningsmaterial. Vid behov kommer avbaningsmassorna att sorteras och/eller krossas innan saluhållning. Det kan också bli aktuellt att använda delar av materialet för interna ändamål, så som till byggnation av vallar mot buller och insyn och till efterbehandlingen av täktområdet.

Efter avbaning sker borrning och sprängning (losshållning). Borrning sker med borrigg och kommer att bedrivas i kampanjer under ca 2 veckors tid inför varje sprängning. I borrhålen placeras sprängämnet varpå sprängning sker. Antalet sprängtillfällen per år kommer att variera med produktionsmängden och med salvornas storlek men förväntas uppgå till mellan 6–8 per år vid planerat maximalt årsuttag.

Det losshållna bergmaterialet krossas och siktas med hjälp av mobila maskinuppställningar i flera steg till önskade storlekar, för att sedan placeras i olika upplagshögar.

Vid uppkomst av större block efter sprängning, så kallade skut, behöver dessa sönderdelas innan krossning. Det sker i så fall med hjälp av exempelvis hydraulhammare monterad på grävmaskin. Arbetsmomentet kallas skutknackning och bedrivs i närheten av brytfronten. Behovet av skutknackning styrs av bland annat sprängtekniska egenskaper och bergets kvalitet. Skutknackning sker kampanjvis, vid behov.

Producerat material lastas från upplag med hjälp av hjullastare och transporteras från täkten med lastbil norrut eller söderut på väg 56 mot avsättningsområdena.

3.3.2 Återvinning och hantering av externa massor

Jord- och schaktmassor, betong, tegel, spårballast, asfalt och entreprenadberg avses att tas emot för återvinning, hantering och förädling genom krossning och sortering. Bearbetade massor kommer att säljas som ersättning eller komplement till jungfruliga material för användning i externa bygg- och anläggningsprojekt.

Normalt sker mottagningskontroll och dokumentation enligt NCC:s interna rutiner, vilket bland annat omfattar en redovisning av materialets ursprung och avfallslämnarens karaktärisering av materialet. I samband med granskning av mottagningsformulär och eventuella analysrapporter kan utökad provtagning komma att krävas för att massorna ska kunna godkännas för införsel vid anläggningen. Materialet kontrolleras okulärt vid införsel samt i samband med avlastning. Stickprov av massor görs för att verifiera avfallslämnarens uppgifter.

En mindre mängd massor kan komma att tas emot utan föregående mottagningskontroll. Det kan exempelvis vara uppgrävda massor från vattenläckor, där det finns ett akut behov av lagring innan provtagning och karaktärisering. Sådana massor kommer i så fall att lagras separat från övriga massor på hårdgjord yta inom verksamhetsområdet i avvaktan på provtagning och karaktärisering.

Även massor som misstänks avvika från den karaktärisering som avfallslämnaren redovisat, eller som tagits ut för stickprovtagning kommer läggas upp på hårdgjord iordningsställd yta i avvaktan på resultat från verifierande provtagning. Ytans placering kommer att anpassas efter verksamhetens framdrift.

3.3.3 Återvinning för interna anläggningsändamål

Det kan komma att uppstå ett behov av externa massor för anläggande av återvinningsyta, vallar, släntjusteringar och andra åtgärder i verksamheten och i efterbehandlingen. I första hand används internt uppkomna avbaningsmassor för ändamålet, men behovet är sannolikt större än den mängd avbaningsmassor som finns i täkten. Av denna anledning kommer ansökan omfatta införsel och återvinning av externa jord- och schaktmassor för interna anläggningsändamål.

Massorna kommer att genomgå noggrann mottagningskontroll för att säkerställa att återvinningen inte medför spridning av föroreningar till mark eller vatten. Ansökan kommer att innehålla förslag på haltkriterier för mottagna massor.

3.3.4 Kompostering

Kompostering är en form av biologisk behandling av organiskt material där nedbrytningen sker kontrollerat med hjälp av mikroorganismer. Exempel på ingående komponenter är växtdelar, träfiber och torv vilka kombineras på sådant sätt att en lämplig kol-/kvävekvot erhålls. Därefter sker noggrann blandning. Det blandade materialet läggs upp i öppen kompost, till exempel en strängkompost (ca 6 m i basen och 2,5 m på höjden). Komposten vänds med ca sex veckors intervall. För detta arbete används en hjullastare eller en grävmaskin som lyfter materialet och flyttar det till ny plats. Detta för att få maximal syresättning av komposten. Under kompostering kontrolleras att nedbrytningsprocessen fortgår. Detta sker genom okulär-, lukt-och till viss del temperaturkontroll. Komposterna vänds normalt sex till sju gånger.

Kompostering avses bedrivas inom samma yta som återvinningsverksamheten, se föregående kapitel.

3.3.5 Jordtillverkning

Inom ramen för planerad verksamhet avser NCC att bedriva tillverkning av jord för anläggnings- och planteringsändamål. Material som kan komma att användas vid tillverkningen är jord- och schaktmassor, kompost, lera, torv, sand, kalk och fiber. Material kommer att blandas enligt olika recept beroende på vilken produkt som ska framställas och de olika blandningarna kommer därefter sorteras i ett sorteringsverk och lagras i upplag.

Jordtillverkning avses bedrivas inom samma yta som återvinningsverksamheten och komposteringen, se föregående kapitel.

3.4 VATTENVERKSAMHET

Brytning av berg till ett större djup än idag gör det sannolikt att grundvatten kommer att läcka in i täkten, och vattnet behöver ledas bort för att arbete på täktbotten ska kunna ske i torrhet.

Inträngande grundvatten och nederbörd avses bortledas från brytområdet via lågpunkter eller från en i täktbotten anlagd pumpgrop. Härifrån avses vattnet pumpas för partikelavskiljning till en sedimentationsdamm, belägen inom verksamhetsområdet. Från sedimentationsdammen kommer avledning ske till ett dike med sydlig flödesriktning, med utlopp i sjön Övre Malmen.

I Figur 3.3. illustreras vattenhanteringen med täktens befintliga sedimentationsdamm. Denna kommer dock sannolikt ersättas, vilket kommer att beskrivas mer ingående i ansökan. Avledningen planeras ske till samma dike som idag, söderut mot Malmensjöarna.

Bortledning av grundvatten är en typ av vattenverksamhet som det kan krävas tillstånd för enligt 11 kap. miljöbalken. Pumpningen medför att grundvattennivån sjunker inom ett så kallat påverkansområde för grundvatten, inom vilket storleken på avsänkningen avtar med ökat avstånd från pumpen.

En hydrogeologisk utredning kommer att genomföras i syfte att undersöka grundvattenförhållandena lokalt i området och för att beräkna storleken på ett framtida påverkansområde för grundvatten vid fullt

utbruten täkt. Detta för att kunna fastställa om den planerade verksamheten riskerar att skada allmänna eller enskilda intressen och därigenom utgöra tillståndspliktig vattenverksamhet. För att ta höjd för ett sådant scenario omfattar detta samråd vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken.

Notera att avledning av dagvatten från återvinningsytan kommer att ske via en separat sedimentationsdamm, men till samma ytvattenrecipient som ”täktvattnet”.

Placering av nya sedimentationsdammar är under utredning och framgår därför inte av Figur 3.3.

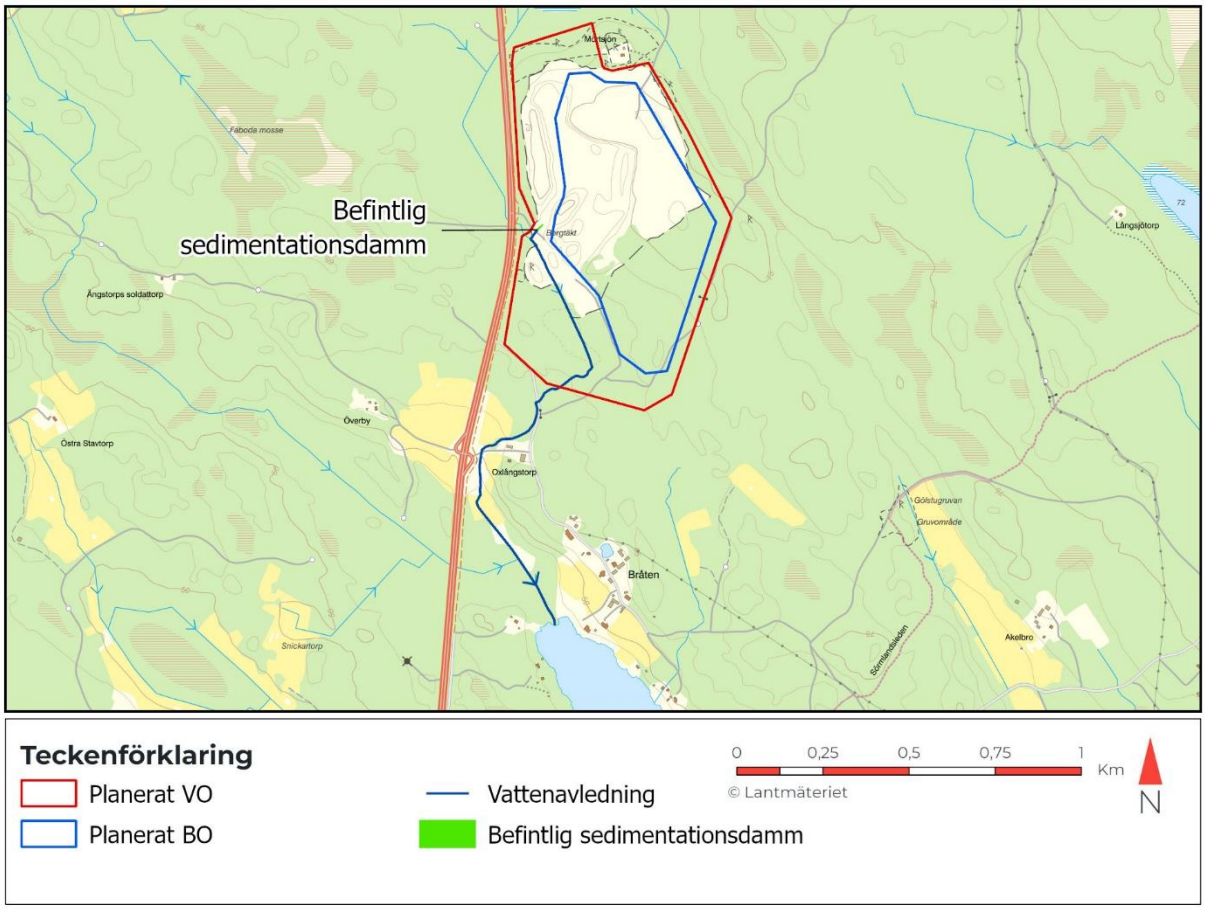

Figur 3.3. *Befintlig och planerad vattenavledning från verksamhetsområdet. Placering av nya dammar är ännu inte bestämd.*

3.5 SEVESOVERKSAMHET

Uttag av berg inleds med sprängning. Vid sprängtillfällena kan mer än 10 ton sprängmedel komma att användas, dock aldrig mer än 50 ton. Det innebär att den planerade verksamheten omfattas av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (”Sevesolagen”) enligt den lägre kravnivån.

Inga sprängmedel avses förvaras i täkten, de kommer precis som idag att transporteras till området med bulkbil inför sprängning. Vid sprängningen placeras patronerad laddning i botten på borrhålen. Därefter blandas produkterna från bulkbilen ner i språnghålen tillsammans med ett förgasningsmedel som efter ca 10 min känsliggjort blandningen till ett sprängmedel. När alla hål fyllts och apterats sprängs salvan.

Övriga farliga ämnen som hanteras inom verksamhetsområdet utgörs av dieselolja för drift av maskiner.

En mer utförlig beskrivning av risker, inom verksamheten och från omgivningen, inklusive säkerhetsåtgärder och -rutiner kommer att redovisas i kommande tillståndsansökan. Det finns redan idag ett framtaget handlingsprogram för Sevesoverksamheten, vilket vid behov kommer att uppdateras och biläggas ansökan.

3.5.1 Risker

De huvudsakliga risker som har identifierats i samband med Sevesoverksamheten är främst:

- Risk för icke planerad/avsedd antändning av sprängämnen
- Större spill och utsläpp av oljor och drivmedel
- Fordon fattar eld vid transport av sprängämne
- Risk för explosion vid slag, stötar och klämning av sprängämne och tändare vid täckningsarbete
- Personer befinner sig inom riskområdet

3.5.2 Faktorer i omgivningen som kan påverka säkerheten

Inom 1 000 m från det planerade verksamhetsområdet finns ca 23 bostadshus. Avståndet från planerat brytområde till närmaste bostadshus i söder är ca 400 m.

Avståndet från brytområdet till väg 56 i väster är som kortast ca 105 m.

Inga andra betydande faktorer i omgivningen bedöms i dagsläget kunna påverka säkerheten i täkten.

3.5.3 Skyddsåtgärder

Inget sprängmedel förvaras i täkten utan transporteras dit inför varje sprängning. Vid transport till täkten förvaras sprängmedlen i åtskilda behållare. Var för sig utgör de inte ett funktionellt sprängmedel.

I god tid före sprängning kommer boende inom 1 000 m från verksamhetsområdet att informeras. Närheten till väg 56 och risken för oönskade stenkast gör att vägen redan idag behöver stängas av tillfälligt i samband med sprängning. Rutin för detta finns. Avsikten är att befintlig rutin ska behållas även i planerad verksamhet.

Alla kemikalier som används i verksamheten förvaras väderskyddat i godkända invallade kärl.

3.6 ARBETSTIDER

Normala arbetstider för verksamheten planeras till helgfri mån-fre kl. 06-22. Bolaget kommer att låta en extern akustikkonsult genomföra en bullerutredning för att säkerställa att Naturvårdsverkets riktvärden, enligt Vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller, Rapport 6538, innehålls såväl dags- som kvälls- och nattetid för planerad verksamhet. Vid behov kommer anpassningar och skyddsåtgärder föreslås för att minska bullerspridningen, alternativt kommer arbetstiderna justeras.

3.7 TRANSPORTER

Materialtransporter från täkten sker och kommer fortsatt att ske med utfart till väg 56 och i huvudsak vidare söderut mot Katrineholm, men även till viss del norrut, se Figur 3.4.

Vid maximal årlig produktion enligt planerad ansökan, motsvarande utförsel av 700 000 ton berg, 100 000 ton avbaningsmassor och 50 000 ton jordprodukter samt införsel av 300 000 ton externa massor för återvinning och förädling per år, beräknas antalet fordonsrörelser uppgå till ca 350 per ar-

betsdag. Beräkningen tar inte hänsyn till förekommande returstransporter och bygger på 220 arbetsdagar per år samt att varje lastbilsekipage transporterar 30 ton material. Notera att varje lastbil genererar två fordonsrörelser (in till och ut från täkten).

Eftersom Bolaget och dess kunder i största möjliga utsträckning utnyttjar returtransporter, där en lastbil som levererar återvinningsmassor ofta tar med sig berg- eller annat material tillbaka, är beräkningarna högt räknade och därmed konservativa. Därtill är det högst osannolikt att maximalt ansökta mängder realiseras för alla delverksamheter ett och samma år. I praktiken förväntas antalet fordonsrörelser därmed blir betydligt färre än de maximalt beräknade.

Figur 3.4. *Transportväg samt in- och utfart till och från täkten. (VO=Verksamhetsområde).*

3.8 ENERGIANVÄNDNING

Arbetsfordon och förkrossen är i dagsläget beroende av diesel för driften. Efterkross och sorteringsverk drivs med el sedan 2022.

NCC har en långsiktig plan för elektrifiering samt övergång till fossilfria drivmedel där el inte är ett alternativ. År 2045 ska Bolagets alla täkter i Sverige vara fossilfria. Fram till dess sker åtgärder successivt där de största täkterna prioriteras först. Bolaget kommer på sikt att undersöka de platsspecifika förutsättningarna att koppla in även mobil förkross på det fasta elnätet i Mörtsjön. Diesel är och kommer att vara av miljöklass 1 med inblandning av förnybara komponenter.

3.9 VATTENFÖRSÖRJNING

Verksamheten kommer att vara beroende av vatten för dammbekämpning. Vatten tas vid behov från lågpunkter inom verksamhetsområdet där regn- eller grundvatten ansamlas, eller från sedimentationsdamm. Bolaget strävar efter att losshållning ska ske i god tid innan krossning och siktning vilket gör att de finpartiklar som finns på bergmaterialet efter sprängning hinner tvättas bort av regnvatten.

Dricksvatten för personalens behov hämtas från egen bergborrad brunn på fastigheten.

3.10 EFTERBEHANDLING

Efter avslutad täkt är avsikten att låta grundvattenytan återgå till naturliga nivåer inom brytområdet varpå en täktsjö sannolikt kommer att bildas. Detta kommer att framgå av kommande hydrogeologisk utredning. Övriga ytor inom verksamhetsområdet efterbehandlas för att kunna återgå till skogsmark, eller till den markanvändning som då önskas av markägaren.

Åtgärder kan också genomföras som gynnar den biologiska mångfalden, till exempel genom att skapa variationsrika strandmiljöer och lämpliga bomiljöer för berguv och pilgrimsfalk som gärna häckar i både aktiva och nedlagda bergtäkter. Till ansökan kommer att bifogas en efterbehandlingsplan i form av en ritning som visar huvuddragen i den planerade efterbehandlingen. Den slutgiltiga efterbehandlingen kommer att fastställas i samråd med tillsynsmyndigheten.

3.11 ANPASSNINGAR OCH PLANERADE SKYDDSÅTGÄRDER

Vatten som bortleds från täktområdet kommer att genomgå avskiljning av partiklar i sedimentationsdamm innan utsläpp till recipient. Vatten från återvinningsytan kommer att ledas till en separat sedimentationsdamm innan vidare avledning. Dammarna kommer att anpassas och dimensioneras enligt gängse praxis utifrån beräknad belastning. I händelse av spill eller läckage av petroleumprodukter inom verksamhetsområdet, finns goda möjligheter att detta upptäcks snabbt varpå uppsamling och sanering kan utföras skyndsamt. Sedimentationsdammarna kommer att förses med oljeavskiljande anordning, samt får även en viss kvävereducerande effekt.

Kemiska produkter som behövs i verksamheten kommer att hanteras och förvaras så att spill och utsläpp inte kan förorena mark och vatten. Diesel kommer att förvaras i ADR-godkända tankar eller motsvarande cisterner med sekundärt skydd.

Inga sprängämnen kommer att förvaras i täkten. Införsel sker med bulkbil inför varje sprängning. Vid transport till täkten förvaras sprängämnen i åtskilda behållare, var för sig utgör de inte ett funktionellt sprängmedel. I god tid före sprängning informeras kringboende om tid för sprängning, antingen via SMS eller E-post. Ljudsignal avges direkt före sprängning.

Dammspridning från kross- och sorteringsanläggningar, materialupplag, körvägar och öppna ytor begränsas vid behov genom bevattning.

Leverantörer av schaktmassor, betong- och tegelmassor ska i första hand kunna garantera massornas renhet och lämplighet för återvinning innan införsel till verksamhetsområdet. NCC:s digitala införselformulär med uppgifter om avfallsproducent, härstamning och klassificering av avfallet ska, i de fall där avfallslämnaren själv har provtagit massorna, fyllas i och undertecknas i god tid före mottagning. Det gäller även vid införsel av entreprenadberg och asfalt. En mindre mängd massor kan komma att tas emot utan föregående klassificering och läggs då på separat hårdgjord yta i avvaktan på provtagning. Om de inte uppfyller kraven för MRR eller KM körs de till annan lämplig mottagning som har tillstånd att ta emot den typen av massor.

Planerade utredningar avseende bland annat grundvatten, naturvärden, buller och vibrationer (se kap. 0 *Planerade utredningar*) kommer att peka ut eventuella behov av specifika åtgärder till skydd för människors hälsa eller miljön.

4 LOKALISERING

4.1 PLATS OCH OMGIVNING

Planerad verksamhet avses att bedrivas på i stort sett samma fastigheter som idag, Kalsta 4:1 och Oxlångstorp 1:1, ca 7 km norr om Katrineholm i Katrineholms kommun, se Figur 3.1 och Figur 3.2 i kapitel 3.1 ovan.

Markanvändningen inom det planerade verksamhetsområdet och närområdet domineras, förutom av aktiv bergtäkt, helt av produktionsskog. På den avstyckade mindre fastigheten Kalsta 4:2, vilken ingår i befintligt verksamhetsområde i nordost men utgår från det planerade, ligger ett tidigare bostadshus med tillhörande ekonomibyggnad. Dessa är dock i dåligt skick och bostaden har länge varit obebodd. Kalsta 4:2 har samma ägare som täktfastigheten Kalsta 4:1.

Kringliggande bostäder i övrigt redovisas i kapitel 5.5.

4.2 GEOLOGI

4.2.1 Berggrund

Berggrunden inom planerat brytområde utgörs av diatexitisk migmatit och vacka, enligt SGU:s bergartskarta, se Figur 4.1. Bergmaterialet lämpar sig väl för bland annat väg- och anläggningsändamål.

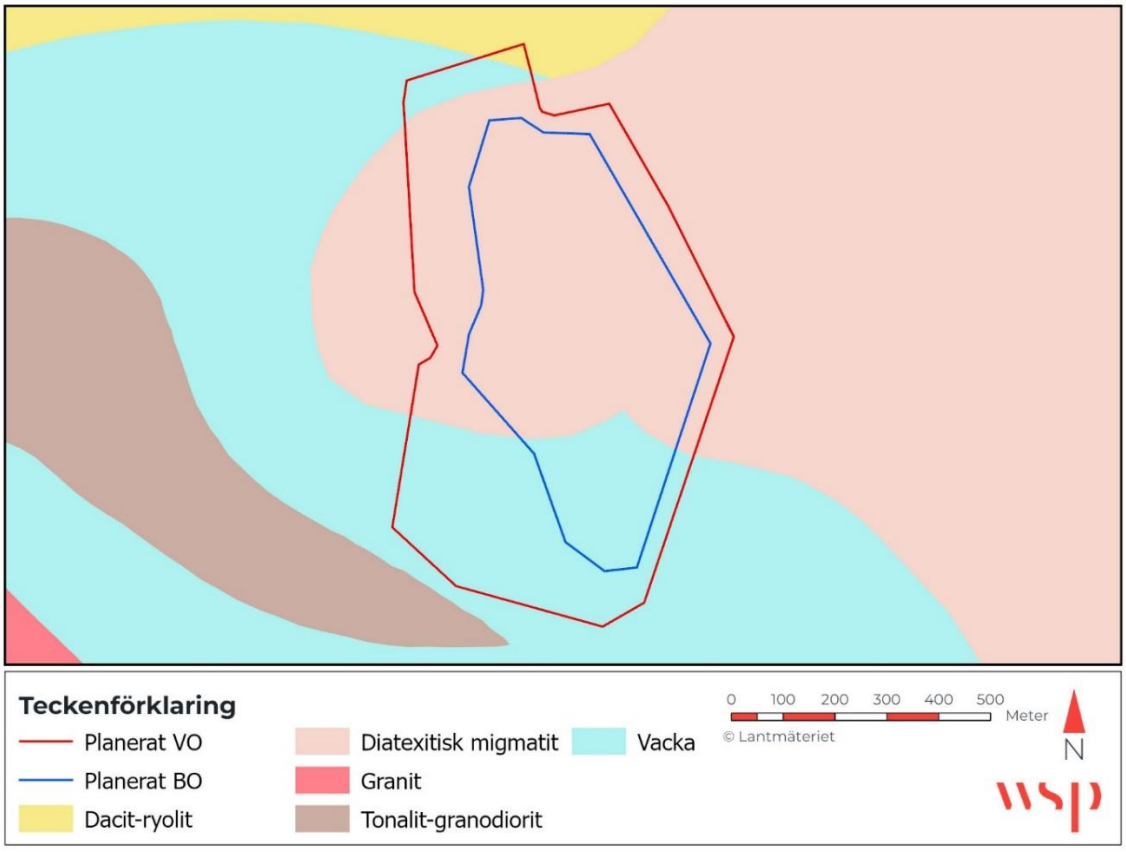

Figur 4.1. *Bergarter inom och i anslutning till bergtäkten, enligt SGU:s berggrundskarta 1:50000–1:250000.*

4.2.2 Jordarter

Den dominerande jordarten inom planerat brytområde är morän med inslag av berg i dagen, torv, svallsediment, postglacial finsand och sand samt glacial lera, se Figur 4.2. Jorddjupet skattas till 3–5 m i området kring bergtäkten.

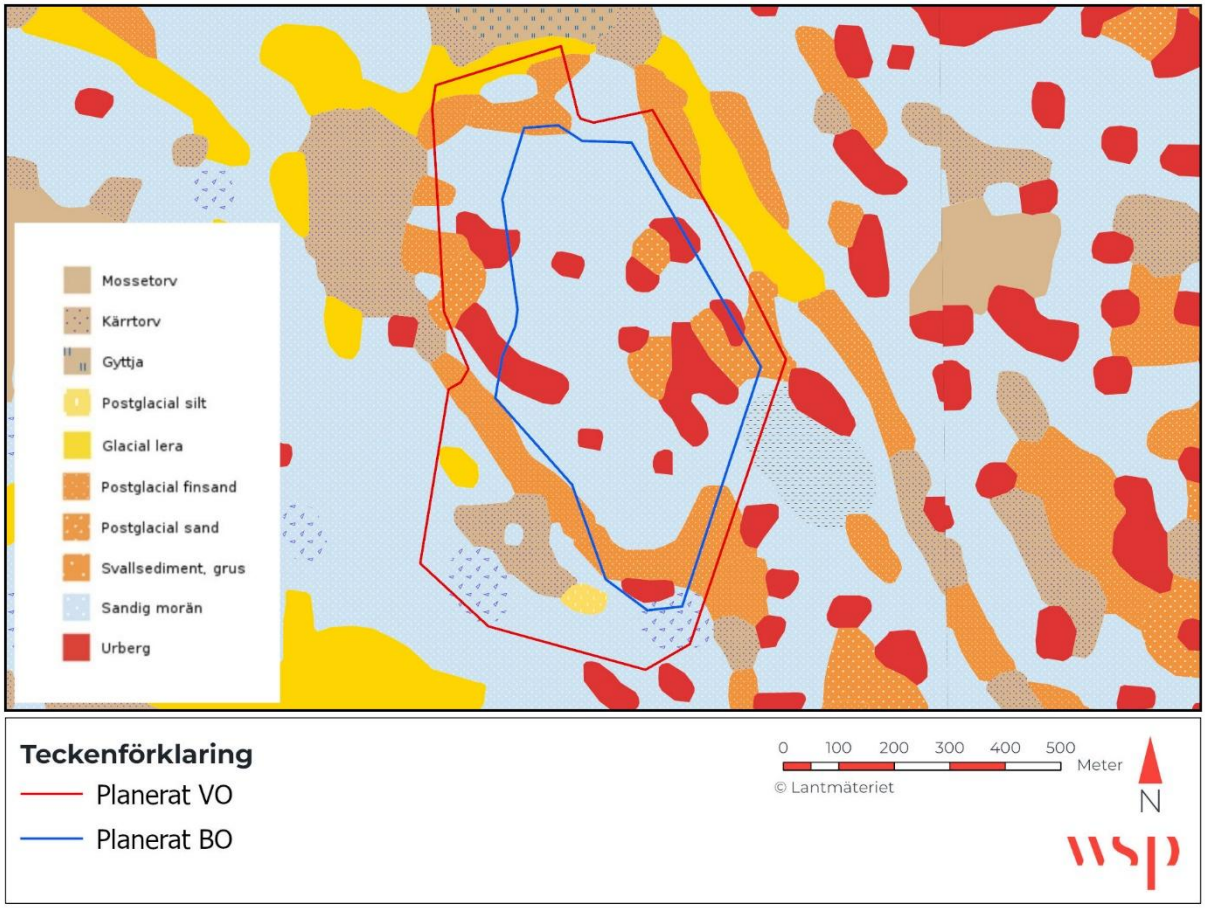

Figur 4.2. *Jordartskarta 1:25000–1:100000, SGU.*

4.3 PLANFÖRHÅLLANDEN

Enligt översiktsplanen (ÖP) för Katrineholms kommun, vilken antogs 2024, ligger täktområdet i sin helhet inom mark som är utpekad som kommunikationsstråk (Katrineholm – Eskilstuna). Kommunikationsstråk är områden som är särskilt viktiga för relationen och sammankopplingen av regionala och lokala noder. Stråken är viktiga idag och för att i framtiden utveckla för transporter och kollektivtrafik på väg och järnväg, samt i det lokala perspektivet för pendling med cykel. Det utpekade stråket längs väg 56 ses främst som viktigt i det regionala perspektivet för godstransporter och i det lokala perspektivet för pendling med cykel.

I ÖP:n finns ett område för friluftsliv utpekat cirka 270 m sydost om verksamhetsområdet, se Figur 4.3. Genom området går Sörmlandsleden. En kommunal badplats finns också utpekad i den norra delen av sjön Mellan-Malmen.

Täktområdet omfattas inte av någon detaljplan.

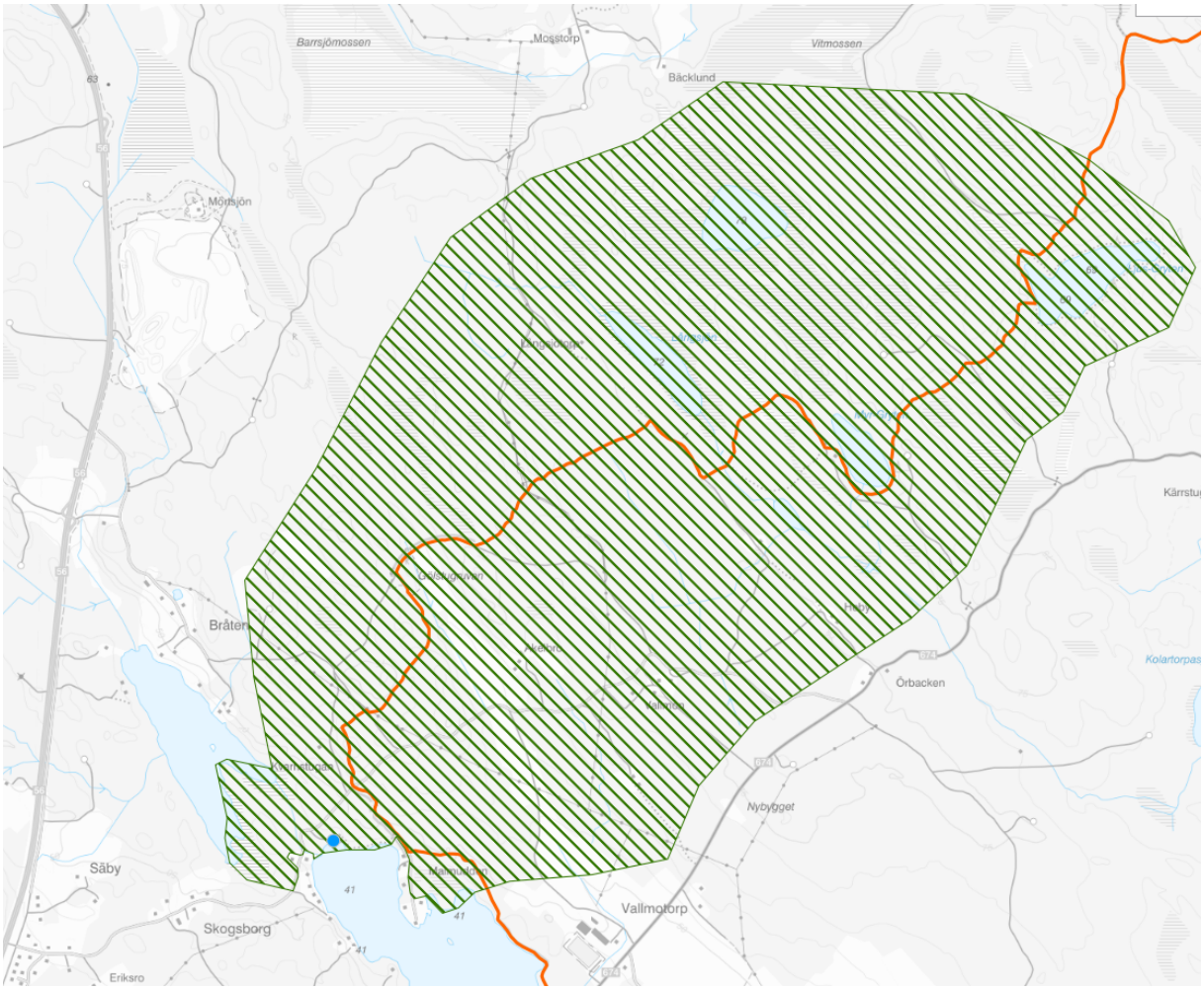

Figur 4.3. Utpekat område för friluftslivet (Nordöstra Strängtorp) i översiktsplanen.

5 MILJÖNS KÄNSLIGHET I OMRÅDEN SOM KAN ANTAS BLI PÅVERKADE

5.1 YTVATTEN OCH MILJÖKVALITETSNORMER

Ett vattendrag av dikeskaraktär rinner genom den sydvästra delen av verksamhetsområdet. Uppströms täkten rinner vattendraget samman med ett annat vattendrag som avvattnar Mörtsjön samt ytterligare ett vattendrag med ursprung från skogsområdet i nordväst. Vattendraget rinner under väg 56 innan det fortsätter in genom verksamhetsområdet för bergtäkten. Efter att ha passerat täkten rinner vattendraget söderut i drygt 1 km innan det mynnar i sjön Övre Malmen. Cirka 200 m innan vattendraget mynnar i sjön rinner det samman med ett annat vattendrag. Övre Malmen övergår via ett dike till sjön Mellan-Malmen och som i sin tur via ett dike övergår till Nedre Malmen, som slutligen mynnar ut i Värnaån.

Lerboån-Värnaån utgör första utpekade ytvattenförekomst för avlett vatten från bergtäkten. Ån är 24 km lång och ingår i Nyköpingsåns avrinningsområde (VISS, 2026), se Figur 5.1. Närmaste avstånd från det planerade verksamhetsområdet till ytvattenförekomsten är ca 3 km.

I Sverige har alla vattendrag och sjöar som är utpekade som vattenförekomster kvalitetsklassats av vattenmyndigheterna. Informationen går att finna i Vatteninformationssystem Sveriges (VISS) databas. Kemisk ytvattenstatus graderas i God status respektive Uppnår ej god status. Ekologisk ytvattenstatus graderas i en femgradig skala; Hög, God, Måttlig, Otillfredsställande och Dålig status. Klassificeringen är grundad på biologisk, fysikalisk-kemisk och hydromorfologisk kvalitet.

Kemisk ytvattenstatus i ytvattenförekomsten Lerboån-Värnaån är klassad som Uppnår ej god och ekologisk ytvattenstatus som Måttlig. Styrande för klassningen för kemisk status är parametrarna Bromerad difenyleter (PBDE) och Kvicksilver och kvicksilverföreningar. Klassningen baseras inte på mätningar i ytvattenförekomsten utan på en nationell klassificering då gränsvärdena överskrids i alla Sveriges undersökta ytvattenförekomster till följd av atmosfärisk deposition. Den ekologiska statusen grundar sig på övergödning och fysisk påverkan i vattendraget.

Enligt VISS är den beslutade miljökvalitetsnormen för Lerboån-Värnaån God ekologisk status till år 2033 och God kemisk ytvattenstatus, med undantag för parametrarna Bromerad difenyleter och Kvicksilver och kvicksilverföreningar som har mindre stränga krav.

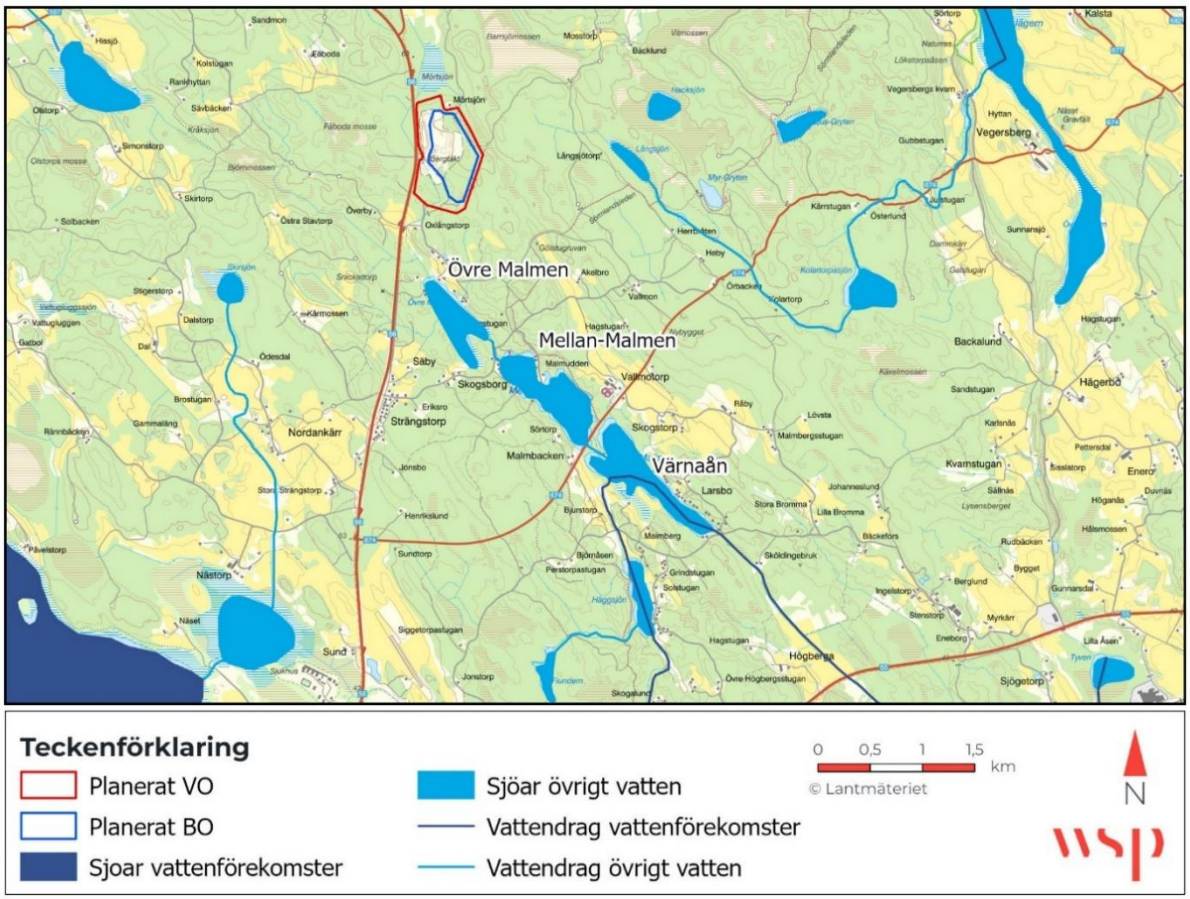

Figur 5.1. *Ytvattenförekomster (mörkblått) och ”övriga vatten” (ljusblått) i området kring planerad täkt.*

5.2 GRUNDVATTEN

Grundvattenströmningen i området har bedömts vara i huvudsak sydlig. Norr om täkten finns en grundvattendelare.

Närmast liggande grundvattenförekomst är Köpingsåsen, se Figur 5.2. Det är en sand- och grusförekomst som ligger drygt 1 km norr om bergtäkten. Köpingsåsen ligger i ett annat avrinningsområde än bergtäkten, samt med största sannolikhet utanför påverkansområdet för grundvattensänkning från planerad vattenverksamhet. Dess bedömda status och meddelade miljökvalitetsnormer lämnas därför utan vidare kommentar i detta samrådsunderlag.

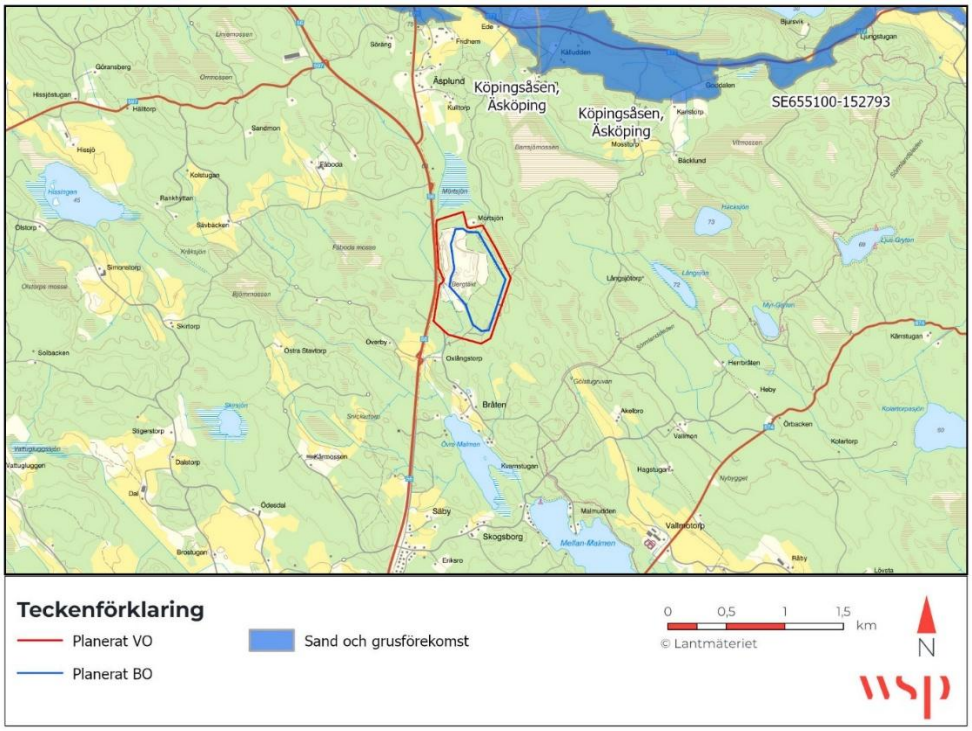

Figur 5.2. *Grundvattenförekomster i området runt planerad bergtäkt.*

5.2.1 Brunnar

Enskilda brunnar för vatten och energiutvinning finns i anslutning till bebyggelsen i Oxlångstorp och Bråten i söder samt norr om Mörtsjön i norr. I Figur 5.3 framgår kända brunnar i SGU:s brunnsregister, som dock inte ska ses som fullständig. Till exempel saknas många grävda och äldre bergborrade brunnar i brunnsregistret. Bolaget genomför därför en separat brunnsinventering, vilken kommer att redovisas i ansökan.

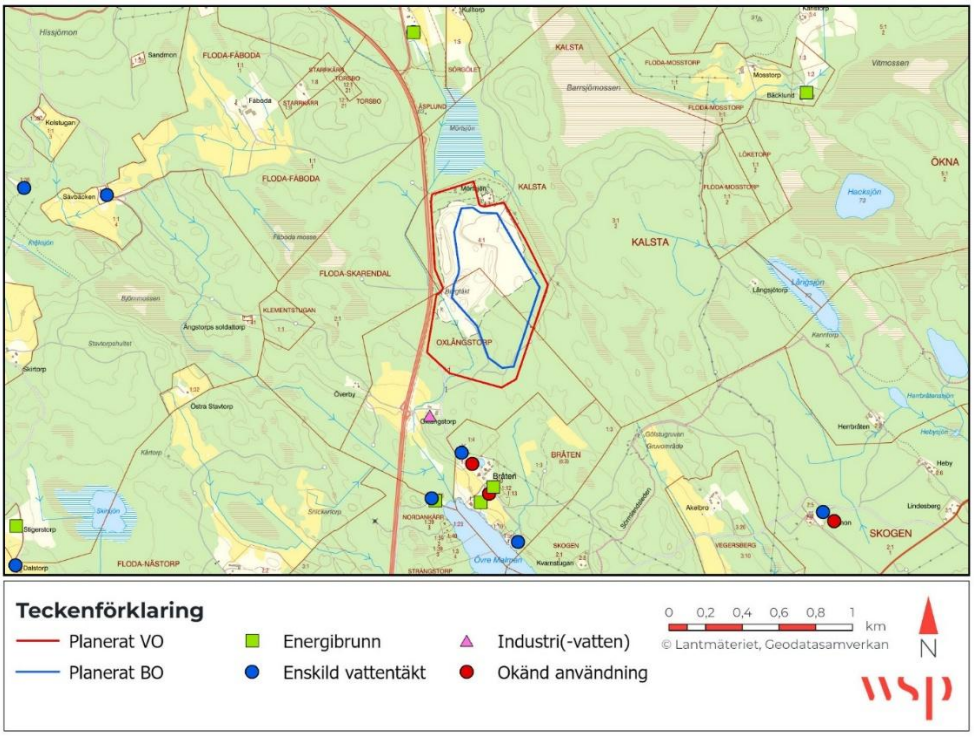

Figur 5.3. *Registrerade brunnar enligt SGU:s brunnsregister.*

5.2.2 Dikningsföretag

Det finns inga diknings- eller andra markavvattningsföretag i täktens närområde. Ca 600 m nedströms Malmen-sjöarna i söder ingår del av Värnaån i torrläggningsföretagen *Strökärren tf, 1937* och *Strökärren tillhörandes Högberga m.fl. 1896*, se Figur 5.4. Värnaån är recipient för vatten som bortleds från brytområdet och utgör också en utpekad ytvattenförekomst, se kap. 5.1.

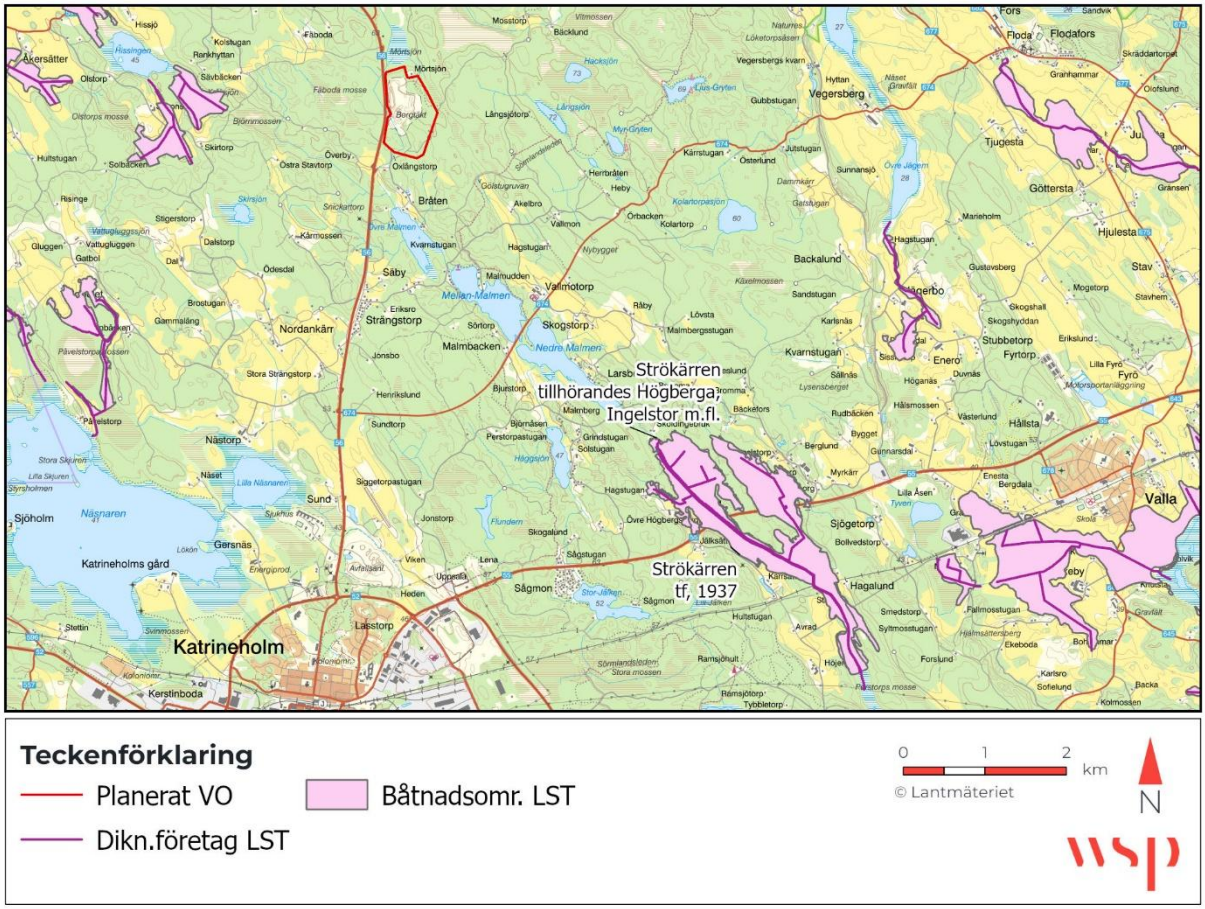

Figur 5.4. *Kringliggande dikningsföretag i omgivningen.*

5.3 SKYDDADE OMRÅDEN OCH RIKSINTRESSEN

Ca 500 m nordost om det planerade verksamhetsområdet ligger Natura 2000-området Barrsjömossen, vilket också utgör riksintresse för naturvården. Enligt bevarandeplanen för Natura 2000-området är Barrsjömossen ett representativt exempel för mossar och då bevarandestatusen för mossar i boreal region inte bedöms vara gynnsam är Barrsjömossen ett viktigt bidrag i länet. Dessutom är Barrsjömossen känt för sitt rika insektsliv. Den utpekade naturtypen för Natura 2000-området är Öppna mossar och kärr (7140) och det överordnade bevarandesyftet är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald. Bevarandetillståndet anges vara ej gynnsamt.

Riksintressevärdet utgörs av en svagt välvd, för regionen representativ mosse med ett öppet mosseplan. Mossen har enligt riksintressebeskrivningen en av länets intressantaste insektsfauna. Förutsättningar för bevarande är skydd mot markavvattning, att anslutande skog undantas eller skonas mot större avverkningsingrepp och att det bevaras ostört från vägar, bebyggelse och nya exploateringsföretag.

Enligt Trafikverkets karttjänst Riksintressen så ligger bergtäkten inom riksintresse för ett så kallat MSA-område (*Minimum Sector Altitude*) för Västerås flygplats. Väg 56 som går strax väster om bergtäkten utgör därutöver riksintresse för kommunikationer.

Övrigt förekommande områdesskydd bedöms ligga utanför täktens potentiella påverkansområde, se Figur 5.5.

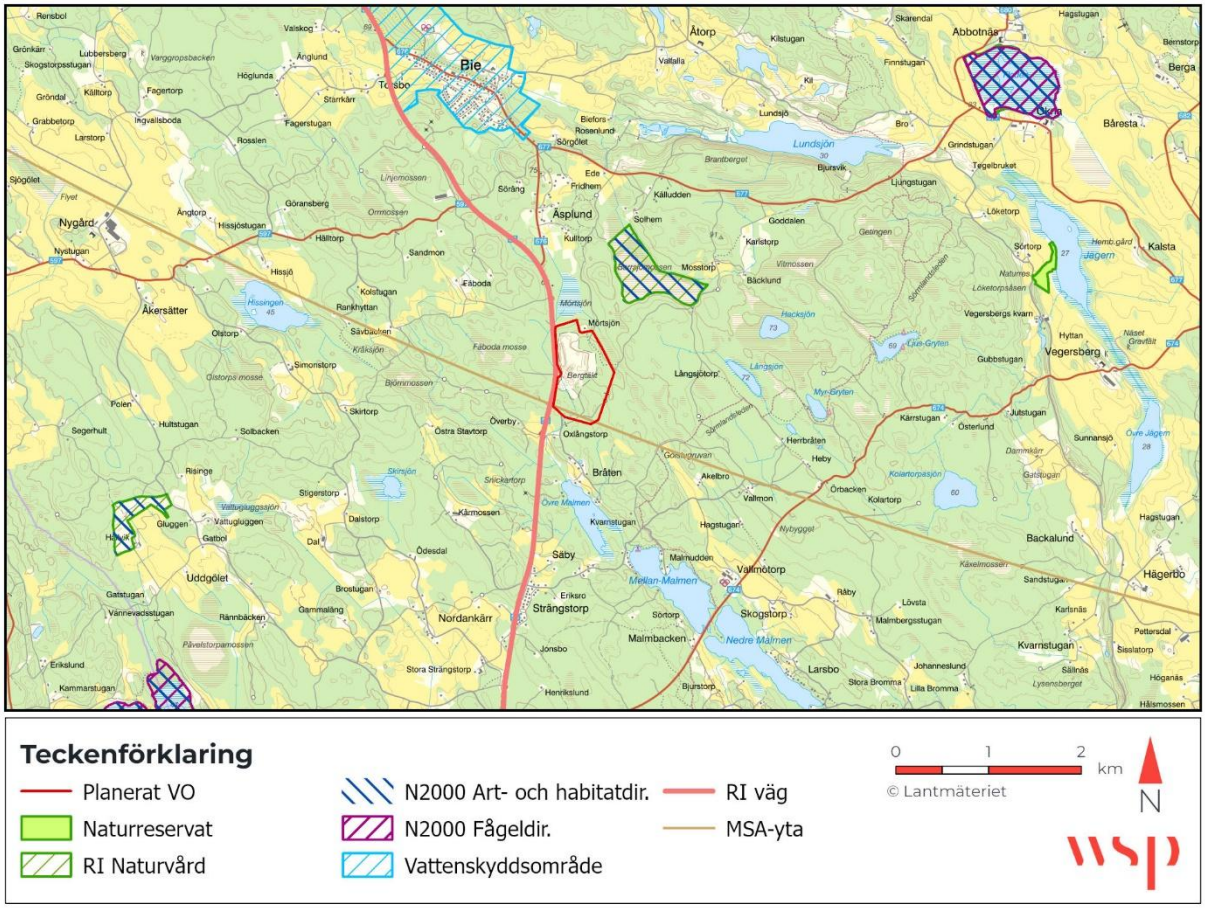

Figur 5.5. *Skyddade områden i omgivningarna.*

5.4 ÖVRIGA NATURVÄRDEN

5.4.1 Skogliga naturvärden

Skogsstyrelsen har nationellt pekat ut värdefulla skogliga naturmiljöer i form nyckelbiotoper, sumpskogar och områden med naturvärden. Den närmaste nyckelbiotopen ligger strax öster om det planerade verksamhetsområdet och utgörs av en blandsumpskog, se Figur 5.6. Väster om väg 56, ca 400 m från bergtäkten finns en barrsumpskog inom Fäboda mosse, utpekat som ett objekt med naturvärden.

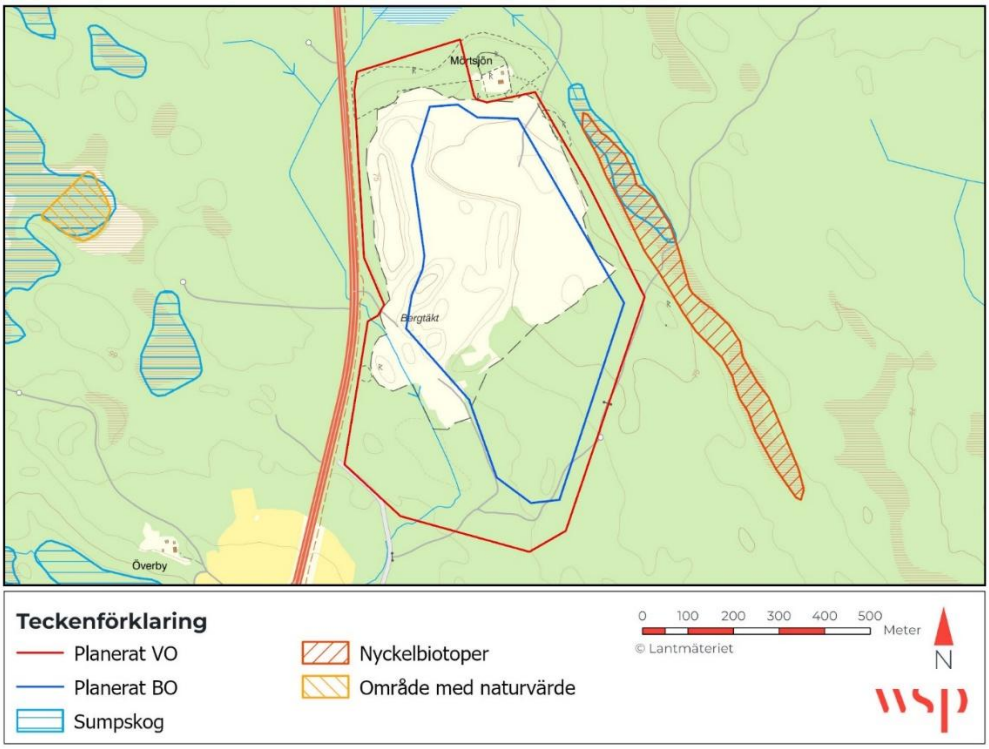

Figur 5.6. *Skogliga naturvärden, Skogsstyrelsen.*

5.4.2 Våtmarker

Mörtsjön i norr, Barrsjömossen i nordost och Fäboda mosse i väster är identifierade i den nationella våtmarksinventeringen. Barrsjömossen har pekats ut med mycket högt naturvärde, medan Mörtsjön har vissa naturvärden och Fäboda mosse har låga värden enligt inventeringen, se Figur 5.7.

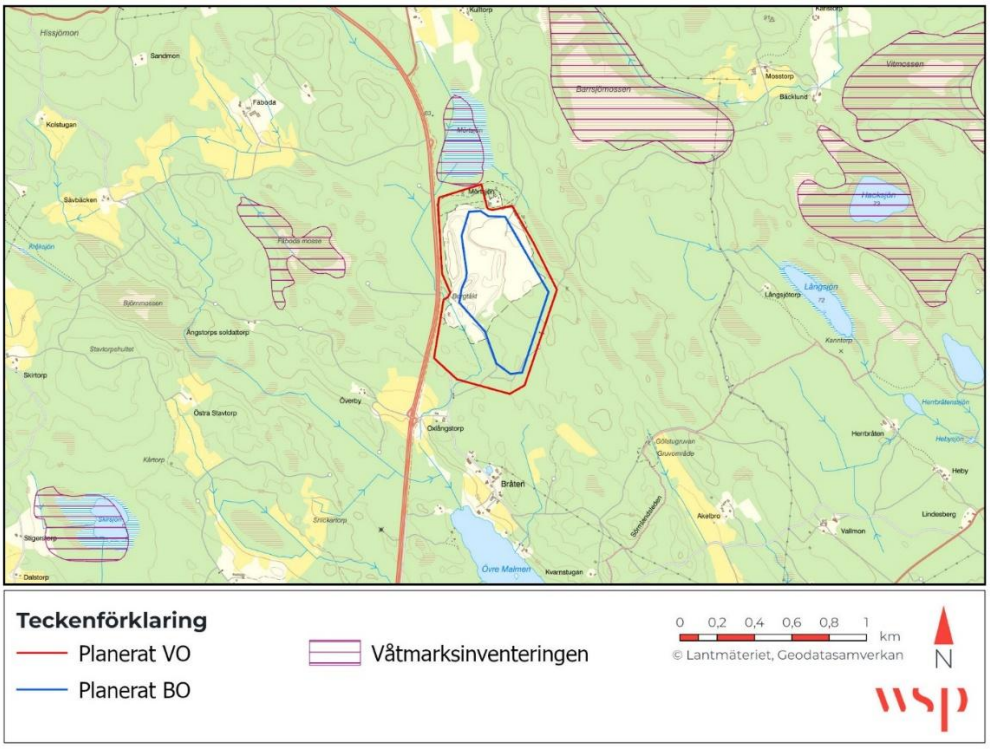

Figur 5.7. *Utpekade områden i den nationella våtmarksinventeringen.*

5.4.3 Artportalen

En sökning i Artportalen (2026-09-04) av inrapporterade rödlistade arter i området kring täkten ger fynd av tolv arter, varav tio fågelarter samt älg (NT, nära hotad) och vedtrappmossa (NT). Flertalet fågelarter är rapporterade i samband med den fågelinventering som Bolaget låtit utföra inom ramen för kommande tillståndsansökan, se Figur 5.8. Rapporterna är i övrigt gjorda den senaste femårsperioden, mellan år 2022–2026. En närmare redovisning av fågel- och övriga naturinventeringar kommer att göras i tillståndsansökan.

Utöver fåglar har en (1) fridlyst art, fläcknycklar, rapporterats i södra delen av utsökningsområdet.

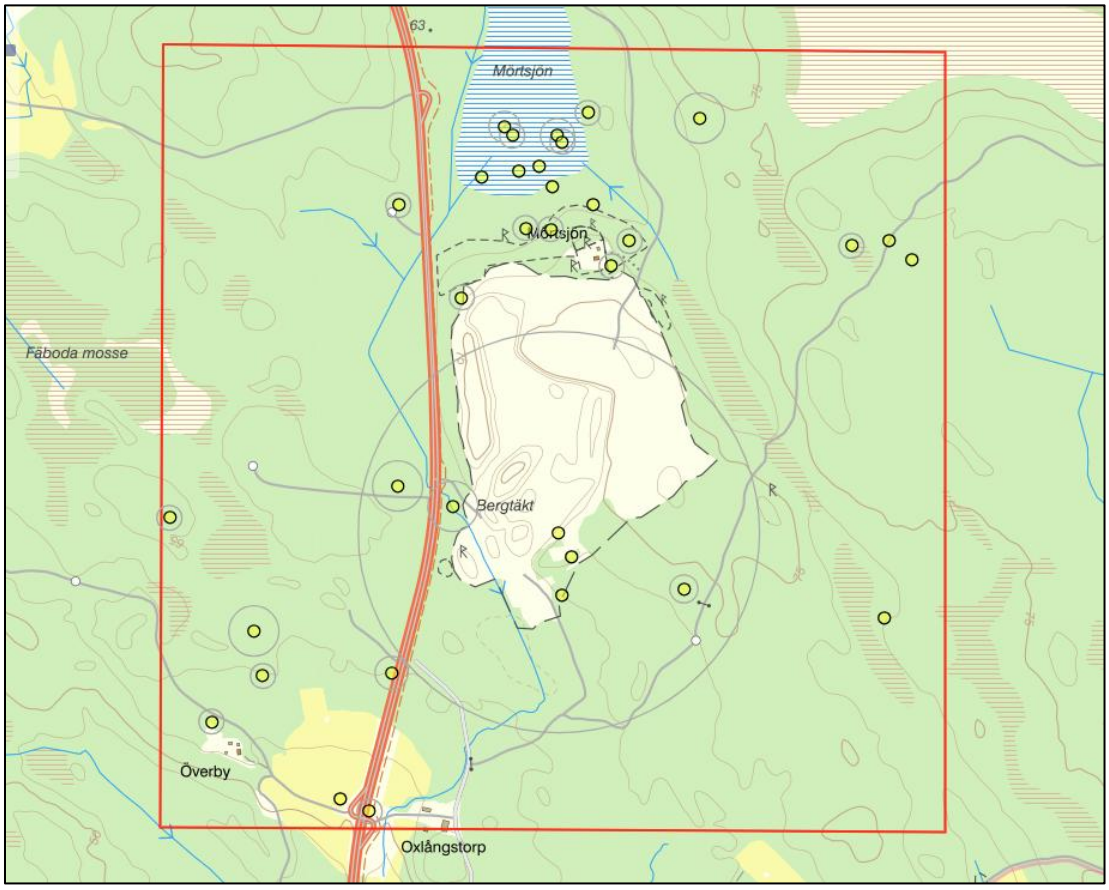

Figur 5.8. *Fyndplatser för rödlistade arter kring täkten, från Artportalen.*

5.5 KRINGBOENDE

Inom 1 000 m från det planerade verksamhetsområdet ligger ca 23 byggnader som i Lantmäteriets topografiska karta är markerade som bostadshus. Ca 6 bostadshus ligger inom 500 m, samtliga i söder. Närmaste byggnad ligger strax nordost om täkten på fastigheten Kalsta 4:2, men detta är ett obebott hus i dåligt skick och markeras ej ut i figuren. Närmaste bebodda bostad ligger på samma fastighet som täkten, Oxlångstorp 1:1, ca 400 m söder om brytområdet och ca 250 m från verksamhetsområdet, se Figur 5.9.

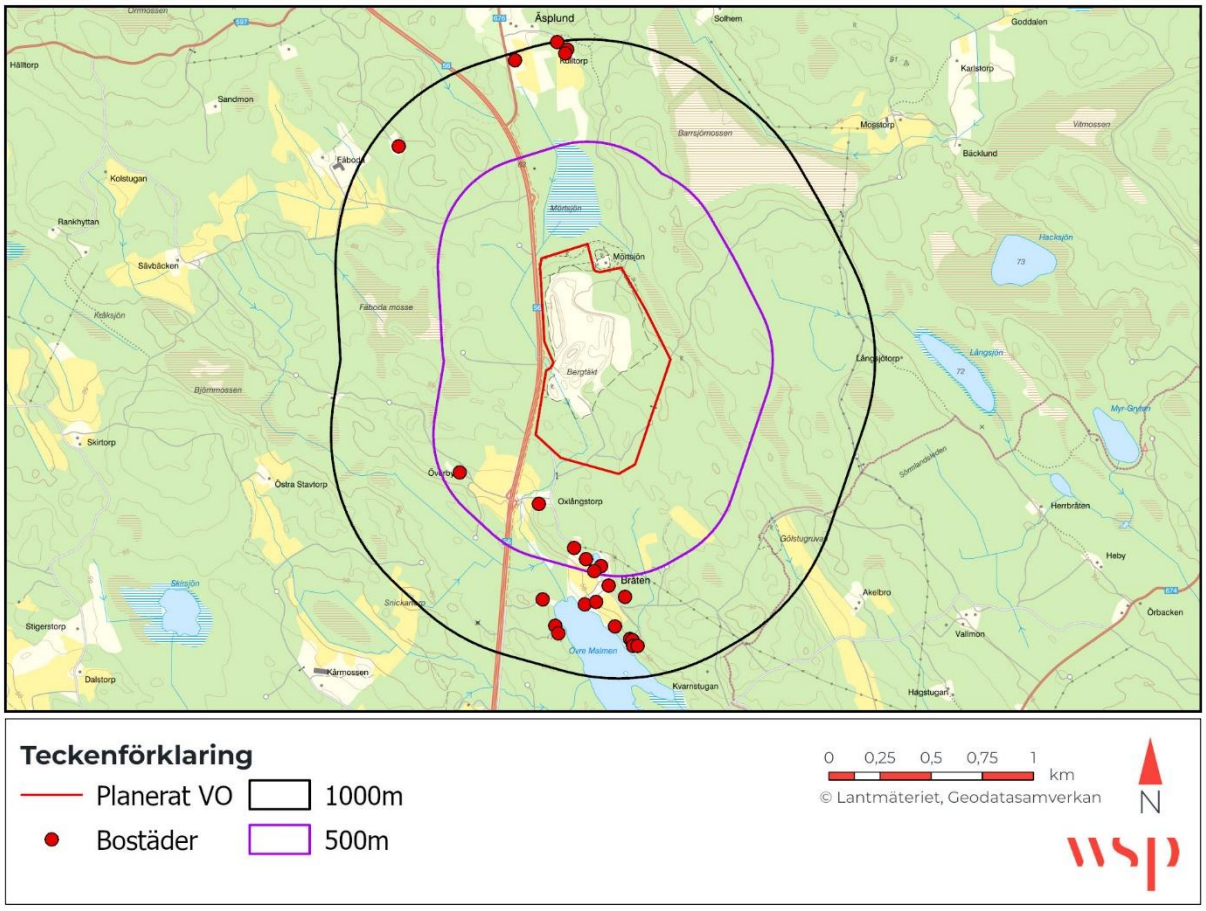

Figur 5.9. *Kringliggande bostäder inom 500 m/1 000 m från planerat verksamhetsområde.*

5.6 KULTURMILJÖ

Det finns ett antal registrerade kulturhistoriska lämningar i närområdet kring täkten, varav flera har status som fornlämning, se Figur 12.

Inom den södra delen av planerat verksamhetsområde finns ett röjningsröse (L1982:6896), en skogsbrukslämning (L1982:6897), en fossil åkermark (L1982:6957), en husgrund (L1982:6994) och kolningsanläggningar (L1982:6995, 6996). Inom den norra delen av verksamhetsområdet finns ytterligare ett område med fossil åkermark (L1982:6982). Inom denna finns torp (L1982:6892, L2020:11665) och kvartslämningar (L1982:6966, L1982:6950) och utanför en husgrund (L2020:11666) och en kolningsanläggning (L1982:6981). Ytterligare kolningsanläggningar ligger på gränsen till verksamhetsområdet i öster liksom en skogsbrukslämning (L1982:6881). Strax öster om verksamhetsområdet finns en brytningsyta för kvarts (L1982:6895).

Katrineholms kommun pekar även ut området kring Oxlångstorp i sitt kulturmiljöprogram. Där anses det kunna finnas kulturhistoriska värden, men det har inte besökts eller inventerats i samband med framtagandet av kulturmiljöprogrammet (Norconsult, 2024).

Bolaget har flera pågående ärenden enligt kulturmiljölagen hos Länsstyrelsen i syfte att utreda och undersöka återstående kulturhistoriska lämningar inom planerat täktområde.

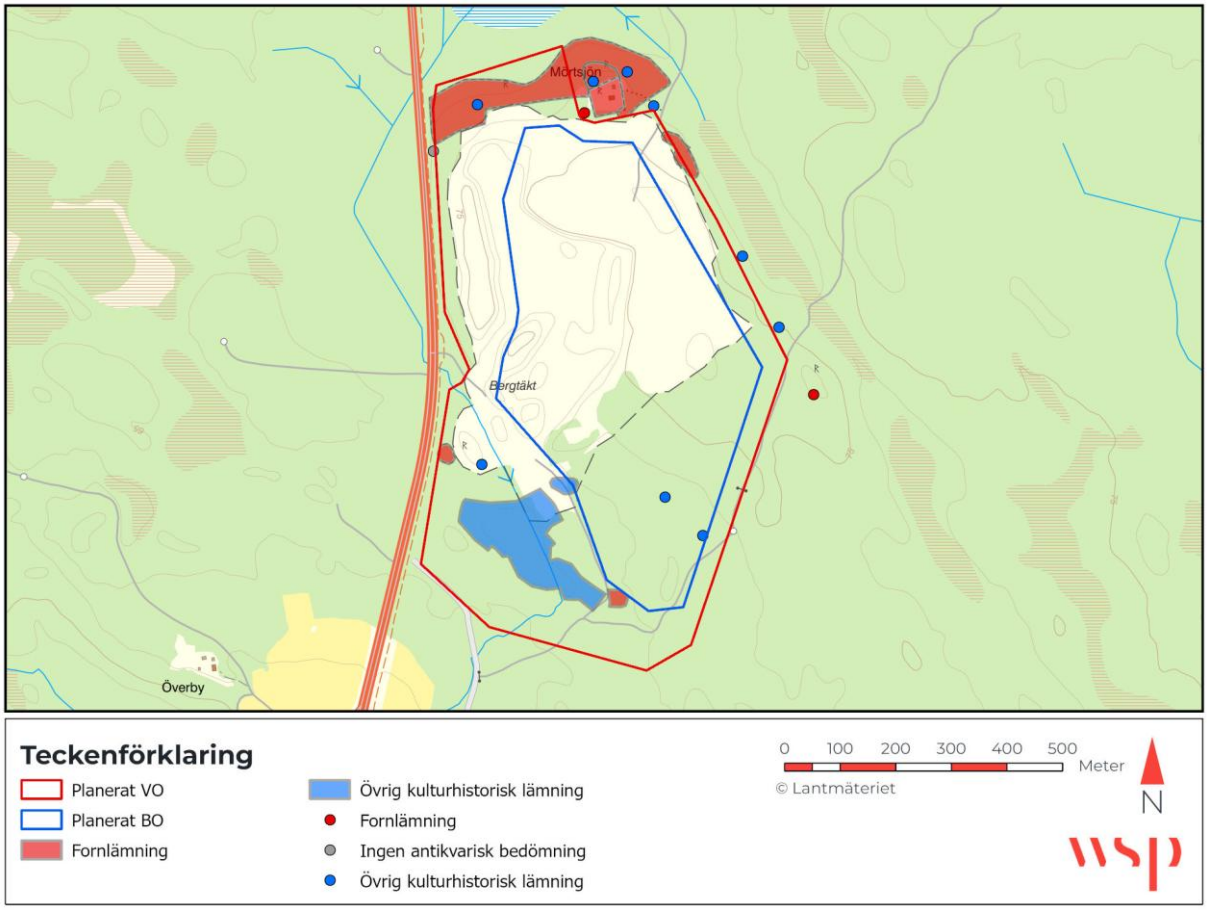

Figur 5.10. *Kända kulturhistoriska lämningar inom och kring täkten.*

6 FÖRUTSEDDA MILJÖEFFEKTER

6.1 BULLER OCH TRANSPORTER

Buller från verksamheten uppkommer framför allt vid borrning, sprängning, krossning, siktning, skutknackning och transporter inom, till och från täkten.

En utredning av externt industribuller från den planerade verksamheten kommer att utföras och bifogas kommande ansökan. Bullerutredning utfördes även inom ramen för ändringsansökan 2025/2026, men kommer att uppdateras med nu planerade förhållanden.

Buller som uppstår inom verksamhetsområdet, inklusive buller från transporter inom verksamhetsområdet och ut till väg 56, avses behandlas som industribuller och beräknade ljudnivåer därmed jämföras mot gällande riktvärden i Naturvårdsverkets Vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller (Rapport 6538).

Väg 56 trafikerades i den senaste mätningen från år 2023 av 6 380 fordon per dygn varav 695 tunga fordon, räknat som årsmedeldygnstrafik i bägge färdriktningar. I kap. 3.7 har antalet fordonsrörelser från planerad verksamhet vid maximal produktion beräknats konservativt till ca 350 per arbetsdag. Omvandlat till årsmedeldygnstrafik blir det ca 211.

Se Figur 6.1 för Trafikverkets mätpunkt för trafikräkning på väg 56.

Vid behov kommer väl anpassade skyddsåtgärder föreslås för att aktuella bullerriktvärden ska kunna innehållas vid närliggande bostadshus. Exempel på anpassningar och skyddsåtgärder kan vara att inte bedriva flera bullerintensiva moment samtidigt, att inte bedriva vissa moment kvällar och helger eller att anlägga bullervallar kring bullrande maskiner eller runt brytområdet.

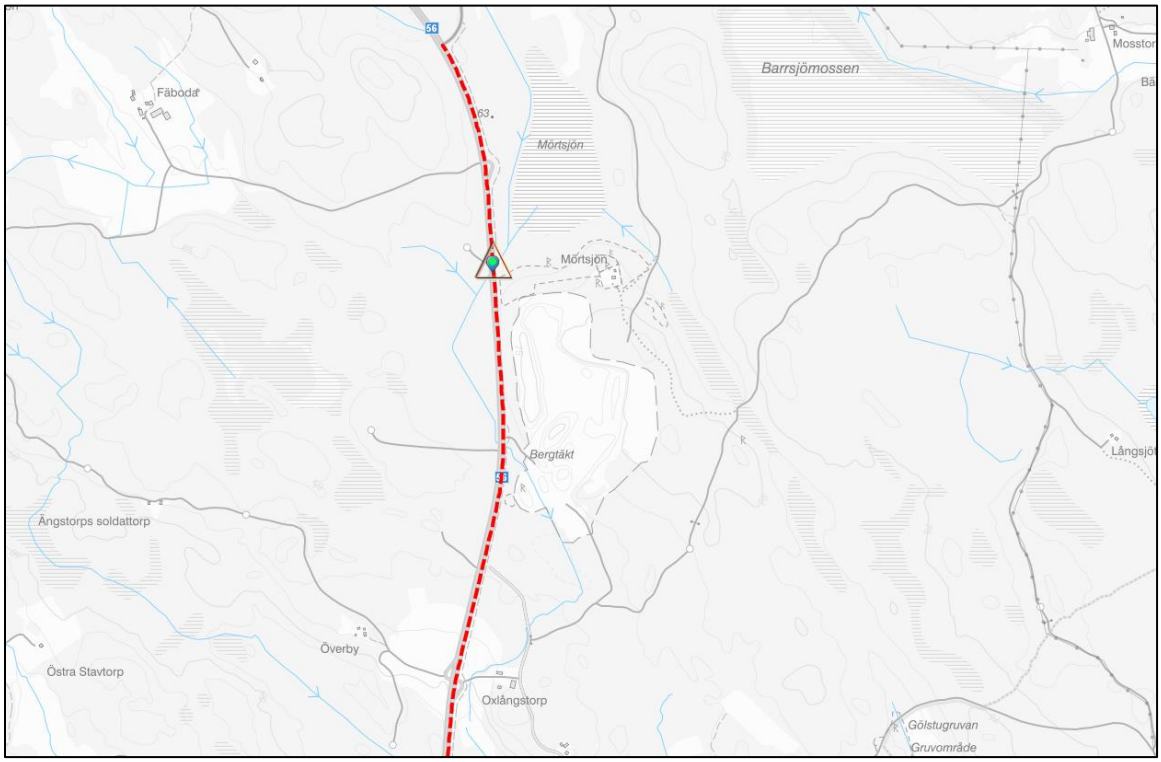

Figur 6.1. *Mätpunkt för trafikräkning på väg 56. Bildkälla: Trafikverket, Vägtrafikflödeskartan.*

6.2 VIBRATIONER, LUFTSTÖTVÅGOR OCH STENKAST

Markvibrationer och luftstötvågor uppkommer i samband med sprängning. Beroende på berggrundens egenskaper, aktuell pallhöjd, avstånd till sprängplatsen med mera varierar storleken på vibrationer och luftstötvågor. För luftstötvågor har också väderleken vid sprängtillfället betydelse i sammanhanget.

Bolaget kommer låta en extern konsult utföra en riskanalys med avseende på vibrationer, luftstötvågor och stenkast för den planerade verksamheten. Av utredningen kommer framgå eventuella behov av och förslag på skyddsåtgärder för att innehålla aktuella komfortvärden för kringboende samt skaderiktvärden för byggnader. Utredningen kommer också innefatta risker kopplade till stenkast, särskilt med tanke på närheten till väg 56. Det kan dock redan nu noteras att gränsen för brytområdet närmast vägen planeras att dras in något så att avståndet ökar. Som närmast ligger vägen ca 105 m från det planerade brytområdet.

Såvitt Bolaget erfar så har inga klagomål på vibrationer eller luftstötvågor uppkommit hittills i verksamheten. Mätningar utförs regelbundet i samband med sprängning.

Exempel på anpassningar och skyddsåtgärder för att vid behov begränsa vibrationerna är att minska den samverkande laddningen och att nyttja möjligheten till så kallad intervallsprängning.

Information om kommande sprängningar lämnas till närboende och andra berörda inom 1 000 m från verksamhetsområdet i god tid innan sprängning. En ljudsignal avges direkt före sprängning som förvarning.

6.3 YTVATTEN

Planerad verksamhet kommer att behöva bedrivas i torrhet, vilket innebär att det finns behov av att leda bort vatten som rinner in till brytområdet. Bortledning planeras ske via sedimentationsdamm och dike med utsläpp i sjön Övre Malmen, drygt 1 000 m söder om täkten.

Vatten som avleds från bergtäkter kan typiskt sett innehålla förhöjda halter av främst partiklar (stenmjöl/suspenderat material från krossning) och kväve (rester från kvävebaserade sprängmedel).

Från upplag med externa massor för återvinning kan det spridas oönskade ämnen, om de innehåller föroreningar. NCC har ett väl utvecklat system och rutiner för mottagningskontroll där den som avlämnar massorna ska garantera dess ursprung och innehåll, se kap. 3.3 ovan. NCC tar också stickprov på massor för att verifiera lämnade uppgifter.

I händelse av spill eller läckage av petroleumprodukter inom verksamhetsområdet upptäcks detta snabbt varpå uppsamling och sanering kan utföras skyndsamt. Eventuella läckage, som inte samlas upp direkt, hamnar i pumpgrop och/eller sedimentationsdamm där föroreningen kan saneras från vattenytan. Dammens utlopp kommer att vara försett med oljeavskiljande anordning vilket ytterligare minskar risken för spridning.

Utsläpp av suspenderat material kan medföra grumlingseffekter i vattendrag, vilket kan få negativa konsekvenser för vatten- och bottenlevande organismer. Höga kvävehalter bidrar till övergödningseffekter i främst marina miljöer. I sjöar och vattendrag är det i stället fosfor som i första hand är styrande för övergödningen. Kvävet i vatten från bergtäkter är, i likhet med till exempel näringsläckage från åkermark, till allra största delen i nitratform.

Verksamhetens påverkan på möjligheterna att uppnå beslutade miljökvalitetsnormer för närmaste ytvattenförekomst, Värnaån, kommer att redovisas och bedömas inom ramen för kommande miljökonsekvensbeskrivning. Erfarenhetsmässigt är utgående halter från en bergtäkts sedimentationsdamm relativt låga och risken för negativa effekter i något vattendrag bedöms som liten.

År 2025 lät Bolaget utföra en kväveutredning inom ramen för ansökan om ändringstillstånd (Geosyntec, 2025). Sammanfattningsvis beräknades att täktverksamheten i Mörtsjön mellan åren

2020–2024 bidragit med ett haltpåslag av totalkväve om ca 0,003 mg/l i Värnaån. Ansökta ökade brytmängder från 400 000 ton/år till 600 000 ton/år beräknades medföra ett ytterligare haltpåslag om ca 0,002 mg/l. Brytning av 600 000 ton berg/år beräknades i kväveutredningen alltså öka halten totalkväve i Värnaån med ca 0,005 mg/l jämfört med om ingen täkt hade funnits på platsen.

Senast kända mätning av halten totalkväve i Värnaån gjordes år 2010 och då var den 1,3 mg/l (VISS). Täktens tillskott av totalkväve bedömdes i MKB:n som obetydligt och sannolikt ej mätbart, vilket får anses som högst sannolikt även med nu planerade ansökta förhållanden.

6.4 GRUNDVATTEN

Planerad täkt och grundvattenbortledning kommer att medföra en sänkning av grundvattennivån kring brytområdet. Sänkningen blir som störst inom brytområdet och avtar med avståndet till detsamma. Storleken på denna ”avsänkningstratt” kommer att utredas inom ramen för en hydrogeologisk utredning. Det område inom vilket avsänkningen kan ge negativa effekter för allmänna eller enskilda intressen så som brunnar, grundvattenberoende ekosystem eller objekt och infrastruktur på sättningskänsliga jordar, benämns *påverkansområde för grundvatten.* Storleken på påverkansområdet kommer att öka successivt och vara som störst i slutet av tillståndstiden. I den hydrogeologiska utredningen kommer samtliga aktuella intressen inom det beräknade påverkansområdet vid fullt utbruten täkt redovisas och en bedömning av påverkan göras. Även verksamhetens inverkan på möjligheterna att uppnå beslutade miljökvalitetsnormer för grundvatten kommer att beaktas. Risken för negativ påverkan avseende MKN för grundvatten kan dock redan nu bedömas som mycket liten, med tanke på avståndet till närmaste grundvattenförekomst Köpingsåsen.

6.5 NATURMILJÖ

Naturmiljön inom det planerade utökade brytområdet kommer att påverkas direkt genom att befintlig skogsmark omvandlas till verksamhetsområde för bergtäkt. Indirekt påverkan kan ske i de fall det idag förekommer grundvattenberoende naturvärden inom påverkansområdet för grundvatten (se även avsnitt 6.4 ovan).

Avståndet till närmaste skyddade naturområde, Natura 2000-området Barrsjömossen, är ca 500 m. Preliminära hydrogeologiska beräkningar visar att det i dagsläget inte kan uteslutas att påverkansområdet för grundvatten kan komma att omfatta del av Natura 2000-området. Detta kommer att utredas vidare och konsekvensbedömas i tillståndsansökan. Vid behov kommer ansökan innefatta så kallat Natura 2000-tillstånd.

Bolaget har under vår och sommar 2026 låtit genomföra en naturvärdesinventering samt fördjupade inventeringar av groddjur och fåglar inom det beräknade påverkansområdet för grundvatten, inklusive området för planerad utvidgning av täkten. Utanför det planerade verksamhetsområdet har inventeringarna fokuserat på våta marker. Resultatet kommer att ge underlag för vidare konsekvensbedömningar samt visa om det finns behov av riktade anpassningar eller skyddsåtgärder för naturmiljön i området.

6.6 KULTURMILJÖ

Som beskrivs i kap. 5.6 förekommer flertalet kulturhistoriska lämningar inom och kring det planerade verksamhetsområdet. Bolaget har flera pågående ärenden enligt kulturmiljölagen i syfte att utreda och undersöka återstående kulturhistoriska lämningar inom planerat täktområde.

Behov av eventuella anpassningar, skyddsåtgärder eller vidare utredningar och undersökningar avseende kulturmiljön kommer att lyftas i den prövningen.

Om en ny lämning påträffas i samband med planerad täkt kommer Länsstyrelsen omedelbart informeras och markarbeten i det aktuella området stoppas, i enlighet med kulturmiljölagen.

6.7 LANDSKAPSBILD OCH REKREATION

En bergtäkt påverkar landskapsbilden, såväl under brytning som efter avslutad verksamhet. En sänkning i topografin kommer att ske permanent och under tiden verksamheten pågår ökar andelen öppna ytor utan träd och vegetation.

Bolagets ambition är att bedriva verksamheten med bibehållna trädridåer runt verksamhetsområdet och mot väg 56 så att insynen utifrån även fortsättningsvis blir obefintlig eller starkt begränsad. På platser där detta av någon anledning inte visar sig möjligt, kan insyn vid behov motverkas genom att anlägga vallar av till exempel avbanings- eller externa massor. Eventuella vallar kommer i så fall att formas så att de på bästa sätt smälter in i landskapsbilden, samt att de får en avskärmande funktion avseende buller, om bullerutredningen visar att det behövs.

Sörmlandsleden passerar som närmast ca 800 m sydost om det planerade verksamhetsområdet. Därtill finns en lokal promenadslinga (”Mosstorpsrundan”) som startar i söder vid badplatsen i sjön Mellan-Malmen, via Sörmlandsleden och norrut mot Barrsjömossen, sedan förbi och öster om täkten ner mot Oxlångstorp och sjön Övre Malmen.

6.8 AVFALLS- OCH KEMIKALIEHANTERING

Diesel kommer att behövas för drift av maskiner och fordon som inte drivs med el. Diesel planeras att förvaras i ADR-godkända tankar. Avfall kommer att sorteras i separata fraktioner och borttransporteras av transportör med erforderliga tillstånd till godkänd mottagningsanläggning.

Tankning på området kommer att ske med försiktighet enligt bolagsinterna riktlinjer för att förhindra spill. Vid pumptankning används överfyllnadsskydd. Visuell kontroll för att notera läckage från maskiner, på mark eller i vatten sker löpande under drift. Vid ett eventuellt spill eller haveri finns absorptionsmedel i beredskap, i anslutning till platser där diesel och andra kemikalier förvaras och hanteras. Därutöver har bolaget en nödlägesberedskapsplan som ska vidtas vid större olyckor. Dokumenterade skriftliga rutiner och riskanalys kring kemikaliehantering, spill och nödlägesberedskap finns i bolagets verksamhetssystem BMS.

Enklare underhåll av maskiner kommer att bedrivas internt vid täkten medan större servicearbeten görs på extern verkstad.

Exempel på övriga kemiska produkter som kan komma att användas är motor-, hydraul- och bromsoljor.

Exempel på avfall som förväntas uppkomma är slitgods från kross- och siktverk samt blandat industriavfall. Exempel på farligt avfall är olika fordonsrelaterade fraktioner, till exempel oljefilter, spillolja, batterier med mera. Förvaring kommer att ske i därtill avsedda miljöcontainers, alternativt tas de omhand av extern servicepersonal efter avslutat arbete. Alla cisterner genomgår återkommande kontroller enligt föreskrivna regler.

6.8.1 Särskilt om utvinningsavfall

NCC:s bedömning är att inga avfallsfraktioner kommer att uppstå från det losshållna materialet. Avbaningsmassor, borrkax och sedimenterat material i dammar kommer att ingå i produktionen av ordinarie produktsortiment eller användas vid efterbehandlingen av täktområdet. Delar av avbaningsmassorna kan också behövas för uppförande av vallar som skydd mot damning, insyn och buller runt täkten. Enligt definitionen av avfall i miljöbalkens 15 kap. 1 § ska dessa fraktioner klassas som biproduk-

ter och inte som avfall. Eftersom det finns en säkerställd avsättning för dessa massor, samt att hanteringen inte leder till allmänt negativa följder för miljön eller människors hälsa bedöms verksamheten därmed inte omfattas av Utvinningsavfallsförordningen (2013:319).

6.9 UTSLÄPP TILL LUFT, DAMNING OCH LUKT

Utsläpp genom bränsleförbränning kommer att ske från den del av maskinparken som inte drivs med el och från transporterna. Bolaget arbetar aktivt för minskade utsläpp av bland annat växthusgaser. Detta arbete kommer att fortgå i den planerade verksamheten, till exempel genom successiv utfasning av fossila bränslen för drift av maskiner och fordon i takt med att sådana blir tillgängliga och ekonomiskt rimliga att anamma. Förutsättningarna för att ansluta kross- och siktanläggningar till det fasta elnätet kommer att utredas.

Bolaget är också måna om att motverka damning, i första hand ur arbetsmiljösynpunkt, men även för att undvika negativ påverkan på omgivningen. Dammspridningen är väderleksberoende. Vid torrt och blåsigt väder uppstår och sprids mer damm än vid fuktig och stilla väderlek.

Oftast är det utlastning och torra vägbanor som orsakar huvuddelen av det damm som sprids i bergtäkters omgivningar. Damning vid borrning och krossning utgör främst ett arbetsmiljöproblem för de som arbetar i täkten och bidrar mindre till dammspridning utanför täktområdet.

Damning inom verksamhetsområdet kommer vid behov att bekämpas genom bevattning av upplagsytor, produktionsutrustning och transportvägar.

Komposteringen kan ge upphov till vissa luktemissioner i samband med nedbrytningen av organiskt material. För att begränsa lukt är det viktigt att nedbrytningen är effektiv och att hanteringen av substrat sker på ett kontrollerat sätt. Typen av substrat har också stor betydelse. De substrat som kommer att vara aktuella i Mörtsjön medför typiskt sett inga betydande luktutsläpp. Kompostering kommer att bedrivas effektivt och kontrollerat vilket ytterligare minskar risken för luktolägenheter.

Miljökvalitetsnormer finns angivna för tillåtna högsta halter av olika föroreningar i utomhusluft (SFS 2010:477 Luftkvalitetsförordningen). Normerna anger den halt av respektive ämne som maximalt får förekomma i utomhusluften. Den planerade verksamheten medför genom arbetsmaskiner och transporter utsläpp till luft, men risk för överskridande av miljökvalitetsnormerna kräver i princip tät trafik i stadsmiljö, varför verksamheten inte bedöms medföra att miljökvalitetsnormerna för utomhusluft överskrids.

6.10 VERKSAMHETENS KLIMATPÅVERKAN

Verksamheten kommer att medföra utsläpp av koldioxid genom förbränning av diesel i maskiner och fordon. Utsläpp av koldioxid bidrar till att förstärka den naturliga växthuseffekten.

För att begränsa verksamhetens klimatpåverkan är en effektiv logistik och, där så är möjligt, en successiv övergång till fossilfria bränslen avgörande. Bolaget kommer kontinuerligt att fortsätta se över marknaden och genomföra investeringar i mer klimatsmarta alternativ.

6.11 SÅRBARHET FÖR KLIMATFÖRÄNDRINGAR OCH YTTRE HÄNDELSER

Ökade skyfallsmängder kan medföra att maximal avledning av inträngande regnvatten i täkten kan behöva ske. Långvarig torka kan ge upphov till större besvär med damning vilket dock kan motverkas med ökade dammbindande insatser.

I övrigt bedöms inte verksamheten vara sårbar för klimatförändringar eller några yttre händelser i övrigt. Det finns inga andra Sevesoverksamheter i den omedelbara omgivningen, enligt förteckning på Sörmlands Räddningstjänsts hemsida.

6.12 RISK OCH SÄKERHET

Tänkbara haverier och olyckor vid arbetsplatsen kan främst relateras till sprängningar, fordonstrafik samt fall och ras vid bergbranter.

Verksamhetsområdet kommer att vara utsatt med gränsmarkeringar som är varaktiga över tid. Varningsskyltar sätts upp runt verksamhetsområdet, med syftet att förhindra tillträde till området för obehöriga. Okulär kontroll av gränsmarkeringar och varningsskyltar sker årligen. Sprängningsrelaterade risker behandlas separat i avsnitt 3.5 *Sevesoverksamhet*.

7 FÖRSLAG TILL SAMRÅDSKRETS

Efter genomfört samrådsmöte med Länsstyrelsen i Södermanlands län och Katrineholms kommun, avses fortsatt samråd ske med ägare till fastigheter och delägare i berörda samfälligheter inom 1 000 m från gränsen till det planerade verksamhetsområdet. Vidare avses samråd ske med följande myndigheter, organisationer, föreningar och företag:

Tabell 7.1. *Förslag på parter i samrådet.*

Naturvårdsverket	SGU
Skogsstyrelsen	Försvarsmakten
Trafikverket	Västra Sörmlands Räddningstjänst
Havs- och vattenmyndigheten	Naturskyddsföreningen i Katrineholm
Myndigheten för civilt försvar	Katrineholm – Vingåkers Ornitologer
Västerås flygplats	Nyköpingsåarnas vattenvårdsförbund

Samrådet planeras att annonseras i Katrineholms-Kuriren och Tidningen Sörmlandsbygden

8 PLANERADE UTREDNINGAR

Följande utredningar planeras eller håller på att genomföras för att ligga till grund för miljöbedömningar i MKB:n.

- Hydrogeologisk utredning
- Bullerutredning
- Riskanalys – vibrationer, luftstötvågor och stenkast
- Naturvärdesinventering (NVI)
- Häckfågelinventering
- Groddjursinventering
- Kväveutredning
- Ev. platsspecifika riktvärden för massor till efterbehandlingen

9 FÖRSLAG TILL AVGRÄNSNING AV MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNINGEN

MKB:n föreslås behandla samtliga till täkt- och återvinningsverksamhet samt vattenverksamhet typiskt sett relaterade miljöeffekter, med följande förväntade fokusområden:

- Påverkan och konsekvenser av grundvattenbortledningen
- Påverkan av buller och transporter
- Påverkan av vibrationer, luftstötvågor och stenkast
- Påverkan på natur- och kulturmiljöer
- Påverkan på ytvatten genom bortledande och utsläpp av yt- och grundvatten till recipient.

10 FÖRSLAG TILL INNEHÅLLSFÖRTECKNING I MKB

Den MKB som ska upprättas i ansökan föreslås innehålla följande övergripande rubriker:

ICKE-TEKNISK SAMMANFATTNING

1 INLEDNING

2 METOD FÖR MKB

3 DEN ANSÖKTA VERKSAMHETEN

4 ÖVERGRIPANDE OMRÅDESBESKRIVNING

5 ALTERNATIV

6 UNDERLAG FÖR BEDÖMNING

7 KONSEKVENSBEDÖMNING

8 SAMLAD BEDÖMNING

9 REFERENSER

10 REDOVISNING AV MEDLEMMARS SAKKUNSKAP

Utöver detta kommer MKB:n bland annat att innehålla en samrådsredogörelse som särskild bilaga.

11 REFERENSER

Geosyntec. (2025). *Miljökonskvensbeskrivning - Ändringstillstånd för Mörtsjöns bergtäkt, Katrineholms kommun.*

Norconsult. (2024). *Kulturmiljöprogram för Katrineholms kommun.*

VISS. (2026). *VISS*. Hämtat från https://ext-webbgis.lansstyrelsen.se/e17e00dc-cfac-4314-a619-ec4533254346/

Västra Sörmlands räddningstjänt. (Läst aug 2026). Hämtat från https://www.vsr.nu/information-till-allmanheten/farlig-verksamhet-seveso/

VI ÄR WSP

WSP är ett av världens ledande analys- och teknikkonsultföretag. Vi verkar på våra lokala marknader med stöd av global expertis. Som tekniska experter och strategiska rådgivare har vi tillgång till ingenjörer, tekniker, naturvetare, planerare, utredare och miljöspecialister liksom professionella projektörer, konstruktörer och projektledare. Vi erbjuder hållbara lösningar inom Hus & Industri, Transport & Infrastruktur och Miljö & Energi. Med drygt 43 600 medarbetare på 550 kontor i 40 länder medverkar vi till en hållbar samhällsutveckling. I Sverige har vi omkring 4 100 medarbetare.
www.wsp.com

WSP Sverige AB
Box 574
201 25 Malmö
Besök: Bassängkajen 12

T: +46 10 7225000
Org nr: 556057-4880
Styrelsens säte: Stockholm
wsp.com